

Férfiöltönyt
divatos szabással, gyapjúszövetből készült mérték után finom kivitelben 25 kor.-ért
LICHTMANN SÁNDOR
szabómester. 11090B
Budapest, Rottenbiller-u. 4B.
Vidékre minták bérmentve.

Világhírű kiltüntetett olmtúzi
Quargli.

Az első olmtúzi gépüzemű sajtó, mely 1839. évben alapítottatott a saját gyártmányából egy pósta küldeményt bérmentve és utánvéttel 3 K 70 fillért. Nagyobb megrendéseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEIXNER, Olmtúzi, Bohnhof. 10821

SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kules“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan.
Ment mindennemű káros alkatrészeketől.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen figyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht», névvel és a «Szarvas» vagy a «Kules» védjegyvel legyen ellátva.

11149

VASÁRNAPI UJSÁG

31. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, JULIUS 30.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 24 korona, Csupán a Vasárnapi Ujság évi egész évre 16 korona, A POLITIKAI UJDONSÁGOK évi egész évre 10 korona, KÜLSŐI előfizetésekre a postafizetési költség megfizetésével együtt a fentiekhez képest 12, 8, 5, 5.

I. RÁKÓCZI FERENCZ NYUGVÓHELYE.

I. Rákóczi Ferenczet, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem és somlyói Báthory Zsófia leányát: Ilonát, a ki öt 1672-ben egy leányával, Juliskával, 1676 márczius 27-én pedig egy fiúval, a magyar történelem egyik legnagyobb s legdicőségesebb alakjával: Ferencz-czel ajándékozta meg.
A Zrínyi-Nádasdy-Frangepán összeesküvés vére fojtása után Rákóczi Ferencz maga csak hitbuzgó s a bécsi körökkel nagy összeköttetésben álló édesanyjának közbenjárására s óriási sarcz árán tudott menekülni a haláltól.

nek híres «száz hárs» alól keltezte egykor atyja fejedelmi kiadványait.

I. Rákóczi Ferencz 1666-ban, 21 éves korában nősült, feleségül vevén Zrínyi Péternek és Frangepán Anna-Katalinnak ragyogó szépségű leányát: Ilonát, a ki öt 1672-ben egy leányával, Juliskával, 1676 márczius 27-én pedig egy fiúval, a magyar történelem egyik legnagyobb s legdicőségesebb alakjával: Ferencz-czel ajándékozta meg.

A Zrínyi-Nádasdy-Frangepán összeesküvés vére fojtása után Rákóczi Ferencz maga csak hitbuzgó s a bécsi körökkel nagy összeköttetésben álló édesanyjának közbenjárására s óriási sarcz árán tudott menekülni a haláltól.

Báthory Zsófia fiának szerencsés megmenekülésére, valószínűleg fogadalomból, Kassán a szentháromság tiszteletére templomot építtetett. A felsőmagyarországi renaissanceera jellemző barokk-stílus templom építéséhez 1671-ben fogtak hozzá s tíz év alatt, 1681-ben, fejezték be teljesen. A templom főkapuja fölött a somlyói Báthory-czimer domború képe PRINCIPISSA SOPHIA BATHORY DE SOMLYÓ ANNO DOMINI 1682 felirással látható, a homlokzaton pedig HONORI. SS. TRINITATIS. PRINCEPS SOPHIA. BATHORY POSUIT ANNO 1681 felirat olvasható, a templom alapításának s az építkezés fokozatát történt haladásának emlékeztetőre.

I. Rákóczi Ferencz rövid betegség után, élete

Hogy ESMÉNYI KEBELT

elérhessen, használja ön a «Pilules orientales»-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelét fejlesztik, erősítik és ismét helyreállítják, a dereknak pedig állandóan kelles embonpoint adnak, a nélkül, hogy a derekát megnagyobbitanák.
A PILULES ORIENTALES az egészséget mindenkor előmozdítják és legérzékenyebb vérből melletti is bevehetők, fiatal lányok által egy, mint hölgyek által, a kiknek keble a szűréséget elvesztette vagy azt soha nem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés. Egy doboz ára utánvéttel K. 6.45. bérmentve, utánvéttel K. 6.75.
J. Ratié, Pharmacien, 5, Passage Verdau, Paris. Ausztria-Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10946

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszert gyomorgöcsök, vérszegénység és lábbadózók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10852
Külföldi. Több mint 3500 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben 4 K 2.80, egész literes üvegekben 4 K 4.50.

Alapított 1878. Telefon 15-56.
Tornaeszköz,
valód angol tennis-játék, függő-ágy, háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér kenderkötél legolcsóbb megbízható beszerzési forrása
Seffer Antal
sporteszközök és kötelgyártó-telepe
Budapest, IV., Károly-utca, boltsz. 42.
(Központi városi épülete).
Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. 10699

Sürgőnczím: **DAVID KÁROLY ÉS FIA** Telefon szám: 41-48.
Cartonage.
doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651
Gyárt: Papírtányért, bonbonliert és jardiénet-dobozokat. Sajtolt kerek dobozokat, légmentesen elzárárt, összehajtható dobozokat polylak kötőgyapot, stb. és magolásra. Hintődobozok, valamint hasított lemez-csövek tetészerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásáéhoz.
Szekrénycsipke és képáldádpapír legújabb szín és kivágásban.
Állandó kiállítás a fenti cikkekből a városi iparcarnokban meglekinthető.

Mindenütt, minden gyógyszertárban kapható.
A hátsban és az uton nélkülözhetetlen szernek van eliamerve

Thierry A. gyógyszerész balzsama.

Legjobb hatású rossz emésztésnél és a vele együtt fellépő betegségeknél, mint felhőfűzés, gyomorégés, székrekedés, savképződés, túlteltség érzete, gyomorgöcs, étvágytalanság, katarrhus, gyuladás, gyengeségi állapot, felfúvódás stb., stb. Működik mint görcs- és fájdalomcsillapító, köhögést szüntető, nyálkaoldó és tisztító szer.
Postán legkésőbb szétküldés 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen, 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen netto.
Kisinybeni eladásnál a rakatárakban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ketős üveg 60 fillér.
Ügyeljünk az egyedüli törvényileg bejegyzett szőlő szőlő védjegyre: «Ich dien.» Egyedül ez valódi.
Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsam-gyártmányok viszonteladása törvényileg tilva van. 10647

Thierry A. Centifolia-kenőcse

fájdalomcsillapító, puhító, oldó, huzó, gyógyító stb. Legkisebb postai szétküldés 2 üveg 3 K 60 fillér. Kisinybeni eladásnál a rakatárakban 1 K 20 fillér költségmentesen. Főraktár Budapest: Török J., dr. Egger L. I. gyógyszer-tára; Lugoson Vértés. Közvetlen rendelések czimzendők: «Schutzengel Apotheke» des A. Thierry in Progradá bei Rohitsch-Sauerbrunn.
Az őszeg előzetes beküldése esetén a szállítást egy nappal előbb történik, mint utánvételt és az utánvételt pótlói is megtekinthető, így ajánlatosabb az összeget előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos czímet megadni.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Rész. társ.
Irodái: VI., ker., Andrássy-út 5 (saját házában).
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket 4%-os kamatozással, a 40%-os betétkamat-adóit az intezét fizeti. Leszámlát váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra.
Magyar kir. osztályosjegyek főszámláshelye IV., Ferencz-ter 2. Kézi zálogüzlet: IV., Károly-körút 18. IV., Ferencz-ter 2. Irányi-utca sarkán, VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6. sz. 10681

KIRNER JÓZSEF utóda **Pirk J.** puskműves. (Alapított 1808. évben.)
BUDAPEST IV., Bécsi-u. 2., gyár Bécsi-u. 7.
Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű Kettős vadász-fegyverekből, golyószegyek, amerikai Winchester szerű ismétő-fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezeskedik. 10846

A már 33 év óta dicéretreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leirat követelményeinek teljesen megfelelő
UJ-VUKOVARI
arcztisztító kenőcs szeptil, himlőhely, sümör, májfoltok, fakadékok, forrószáji pörnsenek, orrvörösségek és minden egyéb arczvirágzások ellen, valamint az
uj-vukovári
bőr-tisztító szappan mely az arczenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is virulós és fiatal kinézést kölcsönöz.
Egy nagy tégely ára 1 kor. 60 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzóktól óvakodjunk! Csak **Krajcosovics** által **Vukováron** készített kenőcs valódi. Minden tégelyen **Krajcosovics**, a készítő arcképe látható. 11132
Főraktár: Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26, Török József gyógyszer-tára.

A TEMPLOM FŐHOMLOKZATA. A TEMPLOM BELSEJE. Szabó Adorján felvételei. A BATHORY ZSÓFIA ÁLTAL ÉPÍTTETETT KASSAI TEMPLOM, HOL I. RÁKÓCZI FERENCZ HAMVAI NYUGOSZNAK.

virágjában, alig 31 éves korában, 1676 július 8-án zborói kastélyában elhunytán, tetemei bizonyára édesanyja kívánságára, a kassai templom kriptájában temették el. Míg ez azonban megtörténhetett, nagy időnek kellett lefolynia. Ennek egy részét a fényes temetéshez való előkészületek foglalták el, melyek megtételével a gyászba borult hitves Hidy György jószágkormányzó bízta meg, a ki úrnőjét esetről-esetre értesítette intézkedéseiről. Ezekből az értesítésekben tudjuk, hogy a viaszgyertyákat és szöveteket Lengyelországból, az üvegmeműket a kurimai uradalmi hutából szerezték be, a temetési zászló, a czimerek, a diszes epitaphium, a ravatal és a koporsó elkészítéséhez szükséges kőpír, aranyhímző és szövő-kárpitos, aranyozó, ötvös, képfaragó és ónműves-munkák pedig Eperjesen és környékén készültek. A zborói és a kassai templom bevonására szükséges fekete posztót a Rákócziak ledniczi uradalmához tartozó Puchó városka posztóverői szolgáltatták, végül az öntött vaskeresztek Lőcsén és Kézsmárkon csinálták.

Ezek az előkészületek az 1676. év végéig mind megtörténtek ugyan, a temetést azonban a szerte csatangoló kurucok miatt, de talán azért is, mert a kassai templom ekkor még csak mintegy fele részében volt készen, nem lehetett megtartani. Egy esztendő s 41 nap folyt le Rákóczi Ferenc halála óta, a míg végre 1677 augusztus 18-án megtarthatták a temetést, a mely a «temetési rend» megállapított pontjai szerint a következőképen folyt le:

Augusztus 17-én a zborói harangok szomorú zúgása mellett indul meg a zborói várból a temetési menet. Az elhunyt fejedelem testét nyolc sárosi főnemes viszi, a koporsót pedig a mély gyászba öltözött fejedelemnek követik, két-két úri rendtől támogatva. A rokonság közül csupán Erdődy György gróf és felesége, Rákóczi Erzsébet volt jelen. A gyászszertartást Zboron a Rákóczi-jóságok papjai végzik és elkísérik a menetet egész Kassáig, a hová a gyászmenet, Nagy-Sároson keresztül, augusztus 18-án megérkezik s a hol azt az éjszakai városkapu előtt a Boldogasszony tiszteletére alakult congregatio tagjai a világi papokkal, szerzetesekkel és az egyházi méltóságokkal, élükön a temetési szertartást végző Bárony György egri püspökkel, fogadják. A nyolc sárosi főnemes által emelt koporsót a kassai nép nagy tömege kíséri a templomba, a menetet végül Schmith császári tábornok vasas ezredé zárja be. A jezsuiták templomában a koporsót fekete posztóval bevont ravatalra helyezik, a test mellett pedig az e célra kirendelt «becsületes emberek», az epitaphiumot, a fejedelmi méltóságot jelző buzogányt, a zászlót, a sisakot és a sarkantyút tartják. Majd Kereskényi István atya, a kassai jezsuita rendház tudós tagja a szószékre lép s költői és szónoki fordulatokban pompázó, mélyen megindító beszédben búcsúztatja el a korán elhunyt fejedelmet. «Adja az Ég — mondja a többi közt — hogy ez a mindnyájunkat ért sulyos csapás jóra forduljon s *Ferencz*edben, a *Te* utódodban, fényesen ragyogjanak föl egykor lelked ékességei.» Kereskényi beszéde után az egri püspök mondott imát a halott lelki üdvéért, majd beszélt a zászlóval a «nyolc becsületes úri rend» a koporsót a ravatalról leemelve, levitte a templom sírboltjába. Itt a fejedelem mellé «sirba török» a gyászos tafatából készült lobogót a fejedelem «viselő» kardjával együtt.

Báthory Zsófia csak kevéssel élte túl fia halálát. 1680 június 14-én elhunytán, tetemet, végso akarata szerint, 1681 márczius 16-án fia mellé, a kassai jezsuita templomban helyezték nyugalomra.

Hol van ez a két koporsó? Rejtély maig, mert a több ízben megindult kutatások során sem tudták megtalálni a templom kriptájában, bizonyára azért, mert a tetemek elhelyezésénél elővigyázó, órkődő gondossággal jártak el azok, a kikre a hamvak eltakarítása rá volt bízva.

II. Rákóczi Ferenc édesatyjának emlékét ez idő szerint tehát csupán az a művészi kivitelű, diszes epitaphium őrzi, mely ma a szentély éjszakai falán áll. Hadi troféakkal ékesített, remek festésű és aranyozású dombornú ez, közepén a Rákócziak ezüstlapon kivet czimerével, a melynek előállítására kétszáz gira (100 font), ezüstöt használt fel az ötvös. A czimert ellipszis alakú szalagon latin nyelvű felírás övezi, mely

I. RÁKÓCZI FERENCZ FEJEDELEM EPITAPHIUMA A PRÉMONTREI REND KASSAI EGYHÁZÁBAN.

méltóképen hirdeti a legnagyobb magyar szabadsághős s a legideálisabb lelki ember atyjának soha el nem múlt emlékezetét.

Mihálik József.

JÓSLAT.

Én hiszek a világra,
Én hiszek a jövőbe,
A szeretet hatalmát
A jószág diadalmat
Hiszem és hirdetem előre!

Lesz még idő, mikor majd
Az emberszív belátja:
Hogy gyűlölködni vétek;
Hogy szeretet az élet,
Hogy ez az ő igaz világa!

... Oh, majd ha ez az eszmény
Űl egyszer diadalmat,
Pedig meglesz, tudom jól, —
Az én halál poromból
Virágok és rózsák fakadnak!!

Szabolcska Mihály.

MORDVIN NÉPDALOK.

I. Sorozáson.²

Kocskur falú tagas, széles
Egyik végén szép zöld fűzes,
Nagy fenyőház a más végén,
Benne van a czári kámbin,
Kámbin mellett írószoba,³
Zöldpázsztos az udvara,
A rét teli katonával,

¹ A mordvin népdalok eddig magyar nyelven nem voltak ismertetve. Az ugor nyelvcsalád ez egyik legjelentékenyebb ágának igen becses és sok eredetiséggel dicsekvő népköltészet van. Az itt közölt mutatóványok Paasonen Henrik helsingforsai egyetemi tanár gazdag gyűjteményéből valók, melyet a kiváló nyelvtudós 1889/90-ben gyűjtött s 1891-ben adott ki a «Journal de la Société Finno-ougrienne» című folyóiratban. — ² Az e románcaiban kifejezett vigasztalan keserűség megértésére tudnunk kell, hogy Oroszországban régente a katonai szolgálat egy volt a szülőföldtől és családtól való örök elszakadással. A besorozott fiatal legény csak óz fűrtökkel tért vissza falujába, ha el nem pusztult. — ³ A sorozó bizottság szobája. — ⁴ A mordvin nép két fő törzse, dialektusaira oszlik: crzja és rzoksa mordvinra. — ⁵ Azaz közlegény.

Három csapat regrutával.
Dévajkodás, tréfa, lárna,
Táncz és vidám nóta járja.
Csak egy erzja⁴ legény néma,
Nem szól ajkán nóta, tréfa.
Kérde tőle egy katoná,
Óreg legény, vén regruta:⁵
«Lelkedet mi bánat győtri,
Mért nem vigadsz, mint a többi?»
— «Azért vagyok néma, pajtás,
Nem járom a tánczot, mint más,
Mert egyedül búsul anyám,
Kályhadakán édes anyám,
Apám szeme könnyben ázik,
Anyám arcán könny patakzik,
S feleségem keservébe⁶
Sirva borúl a bölcsőre...
Ezért gyászol az én lelkem,
Ezért ől a bánat engem!»

II.

A botor és a bölcs gazda.

Ki nyirfából épít házat
Elmondhatja: nincsen tanyám,
Nincs hol fejem lehajtanám.
A meleg fönn a tetéjén,
Lent ül mind a füst feketén.
Ki fenyőből rakja házat,
Erdei fából tanyáját,
Azt mondhatja: van már fészekem,
Nyugodalmas házam nekem.
Kedves meleg a szobában,
A füst a tetőn elillan.

Ki a falú mellett szánt-vet,
Elmondhatja: nincs vetésem,
Aratásra nincs reményem.
Alig bujik ki a gabna,
Lábas jószág letiporja,
Alig hogy a fejét hányja,
Lelegeli a más nyájja.
Ki ott a zöld mezőn szánt-vet,
Azt mondhatja: van vetésem,
Aratásra van reményem.

Az eredetiből fordította: Bán Aladár.

MIBE KERÜLT AZ ÉLET PESTEN EZELŐTT 150 ÉVVEL?

A kereseti és munkaviszonyok, a piac és a létfontartás többi eszközei egy mult korszakban, csak az árak és a gazdasági értékek igen sokoldalú és részletes egybevetéséből állapíthatók meg. Budapest mai fejlődésének igazi arányai sokkal meglepőbbek ebből a szempontból vizsgálva, mintha csak külső átalakulásának képét veszszük szemügyre.

Milyen volt a ház és telek értéke a 150 év előtti Pesten? Régi teleklönyveink nagy része a 38-iki nagy árviz alkalmával megsemmisült; a többi is hiányosan maradt ránk. De a legrégebb időben nem is vezettek rendes teleklönyvet, alkalmilag elrendelt összeírásokra s ezek mellett főleg a nagy számmal levő hivatalos végrehajtói jelentésekre vagyunk utalva a birtokállapot változásai, az ingatlan forgalom és az ingatlan érték-viszonyainak megállapításánál.

Külön eljárást az ingók és ingatlanok végrehajtására, mint ma, régente nem ismertek. A jogerős ítélet birtokában levő fél megkereste a foganatosításra a város hatóságát, mely aztán kiküldötte egyik tagját. Ez maga mellett vevén egy irnokot, megjelent a helyszínen s felszólította az adóst, hogy fizessen, vagy pedig jelöljön ki biztosítékot, a mely állhatott ingóból, ingatlanból, vagy kezesből, de mindig attól függött, hogy a hitelező elfogadta-e fedezetül? Hites becűs nem volt. Ha a végrehajtó a följajánlott fedezetben nem látott elég biztosítékot s egyezség nem jött létre, az adós börtönbe került. Itt nem volt helye ellenmondásnak, kifogásnak, repressziális pernek, mint a nemesesség elleni executioknál. Legfőbb vagyontalan-sági esküt (juramentum pauperatis) tehetett a boldogtalan adós, de ez nem mentette meg a fogságtól. Ellenkező esetben ünnepélyesen, a kulcsok átadásával ígtatták be a hitelezőt a ház, vagy annak egy része birtokába, mely lehetett

akár csak egy szoba, vagy bármely más helyiség is.

Igen könnyen megeshetett ilyenformán, hogy a tulajdonos észre sem vette, mikor kitétek szűret a saját portájáról. Többek közt egyszer a XVIII. század hatvanas éveiben egy Kovács István nevű «purger»-nek és feleségének, Galamb, vagy Perényi Marisnak, a kik szentesi emberektől dohányt vásároltak, hogy a vásáron eladják, bizonyos vételár-hátralék fejében távollétük alatt exequálta meg a Dunaparton fekvő házukat, ennek kulcsát át is adták a vásárra Szentesről feljött hitelezőknek, kik azonkívül Kovácsnak kilencz akó csapraütött borát is, melyet a vásáron akart kimérni, «hatalmasul» elfoglalták és a gazda saját sátorában dözsölve elfogyasztották. Együttal a ház tulajdonát nyomban át is ruházták Nésztó János szentesi görögre, más néven «János diák»-ra, a ki vállalkozott a Kovácsról a szentesi dohányosoknak járó 121 forint kifizetésére.

De már ez az eljárási mód egy kissé mégis túlonúl sommásnak tetszett. Nem is maradt a dolog ennyiben. Nésztó János visszakapta ugyan 121 forintját, de csak miután a házat rendes, törvényes formák közt nyilvánosan árverés alá bocsátották s mint legtöbbet ígérőnek, Czettl János ácslegénynek 275 frtért oda itélték. Jellemző, hogy a befolyt vételárnak a szentesiek követelését meghaladó összegét nagy részben a pazarnak és iszákosnak nyilvánított Kovácsné, Galamb Maris privát borszámlája emésztette fel.

Mint látjuk, polgármérrrel meglehetősen kurván végeztek, s épen nem sokat teketóriáztak vele. Szerencsére az árverés akárhányszor nem került vevő s ezt tudva a hitelező, akarva, nem akarva, kénytelen volt egyezkedni. Aztán a törvény urainak is volt szive. Az otthonmentesítés, ha törvényesen nem is, de tényleg létezett, a szegény embernek utolsó czókmókját nem hurcolták el. Sokszor a hivatalos írás czifra diák sallangjain át is látjuk megcsillanni a nemes emberi részvét melegét.

Az akkori Pest háztartási, családi élete, luxusa még igen kezdetleges volt. Előkelő családok háza is ritkán állott háromnál több szobából. A mi az értéket illeti, 1771-ben még a bástyákon belül, tehát a mai Belvárosban is, átlag két forintba becsülték a telkek négyeszőg-ölét. Igaz, hogy nyolcz-tíz év múlva már meg-négyesződött ez az ár. Árverésen azonban akárhányszor egész házat lehetett potom áron venni; 1500 forintot került 1772-ben Ernst Mihály hagyatékából az előbb Arst-féle ház Wittmesser Tóbiás birtokába. Dezséri Rudnyánszky József a Krall-örökösök házat, a hozzátartozó földdel együtt 3067 forintot vásárolta meg. Száz körmöözt aranyért szerzte Nagy István uram 1761-ben Popovics Manó kordován-csizolól molnár-utezai házat, miután ez Moszkvába vándorolt ki. Persze az építkezés oleó volt, 14,000 zszindely került 45 forint 30 kr.-ba, a zszindelyszeg ezre 1 frt 14 kr.-ba, a téglá ezre 9 forint 60 kr.-ba, a cserép darabja két és fél kr.-ba. Nem csoda, hogy egyszerű mesteremberekből, kis polgárokból állott a háztulajdonosok zöme; a mai vagonos házi-úri osztály, mely házbérvédelméből él, nem létezett. A ház az otthon és a békeesség hajléka volt, nem pedig a spekuláció kiváltságos bástyája, mint ma. Saját házában lakhatni a polgári jöhethez tartozott és a kapzsi töke nem sajátította ki még alattunk s fölöttünk a földet és a levegőt. Épen azért mindig meghatottsággal nézünk, valahányszor ismét eltűnik egyik-másik a bontó csákány alatt a régi Pest amaz egyszerű, tisztos és ódon háza közül, melyeknek nemzedékek kintartó munkája adott díszet, melyeknek falairól a polgári becsület tisztasága ragyogott le, a mult emlékei kegyeletével együtt.

De a gazdasági értékviszonyok helyes megállapításához juthassunk egy mult korszakban, ismernünk kell azoknak a termelő és fogyasztó munka más tényezőzéhez való viszonyát is. Látjuk, hogy a telek- és házárték a maihoz képest mily alacsony volt a régi Pesten. Hisz még 1768-ban Boráros Ferenc pesti polgár

SZEMERE ATTILA.

felesége, nemes Molnár Rozália halála után annak örökségét felosztani kívánva három kiskorú gyermeké közt, a Dunaparton fekvő házat, mely eredetileg két szoba, konyha, kamara és pinczéből állott, később azonban jelentékeny kibővítést nyert, maga vette fel 1201 forint értékben, míg a szomszéd Figurai-ház 1148 forintra volt becsülve. Természetesen a házban is ezzel állott arányban. Konstantinovicz nevű görög kereskedő például a Fessl-házban évi 30 forint bért fizetett üzlete után, pedig 724 forintba becsült nagy rakτέρα volt, melyben az akkori szokás szerint mindent lehetett kapni a babérlevéltől és szerencsediótól a rézveretű kardig és puskaporig: czérnát, dohányt, hajport, pipaszárt, rizskását, serétet, gálizkövet, szivacsot, törökborst, kávét, cukrot, faolajt és még ezerféle más cikket, melyekről ma már azt sem tudjuk: mi, pl. a leltárakban sűrűn előforduló «vörös gyurka».

Érdekes lesz az akkori pénzügyviszonyok jellemzésére néhány ily háztartási és élelmiczikk árát felsorolni. A rizskása fontja 15 kr., a dohányé 50 kr., a mandula fontja 33 kr., a kávéé 70 kr., a cukoré szintén, egy kis tajtékpipa 10 kr., egy font puskapor 50 kr., egy lat hollandi thea 10 kr., egy lat szegfűszeg 18 kr., egy lat fahéj 23 kr., egy lat kámfor 13 kr. stb.

Hát a ruházatos mibe kerülhetett? Megtudjuk azokból a leltárakból, melyek akkori kereskedők vagyoni kimutatásából reánk maradtak. Így egy 1772-ben Artner Mihálynak a «Fehér 16»-nál levő üzletében összeirt áruk jegyzéke ilyen tételeket mutat: egy sing atlasz-szalag 15 kr., egy sing sziléziai vászon 36 kr., egy pár fekete berlini férfiharinya 1 frt 5 kr., czérna-és kötött harinya párja 45 kr., egy darab fél-selyem zsebkendő 42 1/2 kr., ugyanaz kanavászban 15 kr.-tól 45 kr.-ig, egy tárcza tí 1 frt 30 kr., egy óraszalag 7 1/2 kr.

Bizonyos, hogy magából a telkek és házak értékeiből föltétlen következtetést vonni a megélhetési és kereseti viszonyok alakulására nem lehet, a fentebbi néhány futólagos adat szembe állítása is mutatja, hogy az elsőrendű és elemi életszükségletek kielégítésére szolgáló piac nagy olesósága mellett is, a gyarmati és fényűzési cikkek aránytalan magas ára a régi Pest polgári osztálya művelődésének nagy akadály volt. Iparunk kedvező fejlődését erősen visszazsorította a bécsi, lipseai, lengyel, lengvanti és úgynevezett «schmiererei» áruk élénk versenye, mely nagyobbra ráz és görög kalmárok kezében összpontosult, s azért az ezek elleni sűrű korlátozó hatóság intézkedéseket is úgy kell tekintenünk, mint a beltermelés meg-megújuló védelmét az idegen behozatal ellen.

SZEMERE ATTILA.

1859—1905.

A negyvenes évek s a szabadságharc egyik vezérpolitikusának, Szemere Bertalanak egyetlen fia, Szemere Attila meghalt július 22-ikén hirtelen halállal, szívizélhűlésben. Nagy, bár sok tekintetben egyetlen tehetség, ritka szélemes, sokat látott, tanult és sokat próbált ember szállott vele sirba, egyike politikai és írói világunk legeredtebb egyéniségeinek. Képességeit igazában érvényesíteni sohasem tudta, pedig sokféle téren próbálkozott, sok pillanatnyi sikere volt, sokat vártak tőle mások is, maga is. Vállalkozásaiban nem volt elég szerencséje, hiányzott belőle a kitartás, a kiméletlen erős akarat és sokkal több volt benne a bohém-vonás, semhogy akár a politikában, akár gazdasági vállalatokban állandóbb sikerei lehettek volna. Azok a tulajdonságai azonban, a melyekkel jó barátokat, széleskörű rokonszenvet és népszerűséget szerez az ember, nagy mértékben megvoltak benne s nagyszámú barátai őszinte részvételt kísérték sirjába.

Szemere Bertalan a szabadságharc után tudvalevőleg Párisba ment szülőzetésbe s csakhamar követte ide neje is. Párisban született 1859-ben fia, Attila s ott is kezdte tanulmányait, melyeket idehaza befejezve, hirlapíróvá lett. A Kammon-kávéház irodalmi társaságának volt tagja s kortársai ép úgy, mint az idősebb s tekintélyesebb írók is nagy jövőt jósoltak a lelkés, tanult, elms fiatal embernek, a ki e mellett nagy apának fia s nagy név viselője is volt. Eleinte szépirodalommal foglalkozott s ezenkívül egyik vezére volt az akkori pesti ifjuság mozgalmainak, mint a ma is még sokat emlegetett szofta-ügyben alakított hatvanas bizottság egyik legnagyobb szerepet vívó tagja. Megvolt benne majd minden adomány, a mi az embert nagyra viheti, de rapzodikus szellem volt, semmit sem bírt következetesen végrehajtani. Egy darabjával, melyet a nyolczvanas években adott elő a Nemzeti Színházban, elég szép sikert aratott s ezzel aztán búcsút is vett a szépirodalomtól. Nagyobb irodalmi munkák terveihez azután is sokat foglalkozott ugyan, de tervei csak tervek, megkezdett munkái töredékek maradtak.

Világlátott ember volt. Beutazta egész Európát, Ázsiá nagy részét, különösen Indiában és Japánban tartózkodott hosszasan. Japán már akkor, mikor az utolsó két évtizedben elért ropant föllendülését még sejtjti is alig lehetett, rendkívül érdekelte s hazatérve kért írni terjedő utazásából, nagy munkát akart róla írni. A tervet nem hajtottá végre, a nagy könyvből egy sereg érdekes, éles megfigyelésre valló hirlapi cikkk s az «Uránia»-színház számára egy darab lett; az utóbbit pár évvel ezelőtt átdák elő nagy tetszéssel. Hozott utjáról igen etnografiai és iparművészeti szempontból igen becses gyűjteményt indiai, khinai, japáni tárgyakból, melynek legértékesebb része egy gazdag khinai fésűgyűjtemény s melyet aztán a Nemzeti Múzeum vett meg. A keleti művészet dolgibaan egyike volt a legjobban tájékozott műértőknek s általában művészi ízlés dolgibaan kevesen mérközhettek vele.

Foglalkozott többféle közzgazdasági vállalatokkal; vezértikára volt a nyolczvanas évek végén alakult nagy iparpártoló szövetkezetnek, de ezt az állását csakhamar elhagyta; más nagy vállalatokba fogott, részese volt többek közt az akkor Szerbiában végrehajtott nagy-üzletnek is, de végig csinálni valamit nem volt elég türelme és kitartása.

A kilencvenes évek elején egy időre ismét hirlapíró lett; egyik alapítója volt Horváth Gyula mellett a «Magyar Hirlap»-nak, melybe politikai cikkekkel és szellemes tárcza-csevegéseket írt. 1894-ben egy köszénbánya-vállalat tükára lett, majd 1896-ban megválasztották

képviselőnek Miskolcra. Mindjárt első fölépésével feltűnt a házban erős logikájú, szellemes formájú, éles hangú beszédeivel, de a következő ciklusra nem választották meg újra. Lelkes híve volt báró Bánffy Dezsőnek, mikor miniszterelnök volt s hű maradt hozzá mint ellenzéki pártvezérhez is. Az utolsó években egyik főembere volt az új-pártnak, igen szoros összeköttetést tartott fenn báró Bánffyval, ő rendezte be finom ízléssel és műérzékkel a párt helyiségeit, részt vett a párt vidéki mozgalmaiban, de maga nem lehetett képviselővé, mert Amerikában utazván, elmulasztotta választói jogát érvényben tartani.

Amerikában egy barátjának, Méray Horváth Károlynak találmányát — egy új rendszerű szedőgépet — akarta értékesíteni, de utazása nem járt azzal a sikerrel, a melyet hozzá fűzött. Amerikából sok érdekes cikket írt a lapokba, — köztük a «Vasárnapi Ujság»-ba, melynek már régebben is munkatársa volt. Ez utolsó útjáról hazatérve, napilapokba írt politikai cikkeket, karcolatokat, tárcákat. Sokat írt már ifjabb évei óta külföldi lapokba is, egyideig a «Times» budapesti tudósítója is volt, — francziául, angolul ép oly jól írt, mint magyarul. Legjobban a művészek és írók társaságát kedvelte, a hol nagyon szívesen látták mindig sokoldalú műveltsége, élvezetes társalgása, elmésége és szeretetreméltósága miatt. Érdeklődött minden iránt, tudott mindenről, megfigyelt, apróra megvizsgált mindent, olyan dolgokat is, melyekre más ügyet se vetett. Így szerzett ismereteit kitűnően tudta a társalgásban érvényesíteni, de maradandót alkotni nem bírt, mert hiányzott lelkéből a rendszeresség iránti érzék, erőit nem tudta egy központ köré csoportosítani, szétforgácsolta magát. Sokféle dologhoz értett, akár egy szakember, de szakember nem volt egyikben sem. Bizalmas emberei tudták, hogy az utóbbi években egy nagy regény tervével foglalkozott, mely a magyar társadalmi és politikai életet rajzolta volna le. Ebből is csak néhány fejezet készült el; a kik ezeket olvasták, sajnálják, hogy az érdekesnek ígérkező munka félbenmaradt.

A hatalmas termetű, erős, érdekes külsejű emberrel néhány perc alatt végzett a halál, sok jó barátja igaz fájdalomra. Nagyszámu előkelő rokonság, közte neje, szül. Moravitz Henriette, kivel 14 évig élt boldog házasságban, két nővére: Freeman Johnné Szemere Mária és Kürthy Emilné Szemere Gizella gyászolják elhunytát.

A MARGITSZIGETI ÚJ KÁPOLNA.

A Margitsziget látogatói már a mult nyáron észrevehették, hogy a sziget Pest felőli partján nagyobb, díszes épület emeléséhez fognak. A mint az építési munka előbbrehaladt, lassankint egy gót stílusú kápolna körvonalai bontakoztak ki a terméskő-halmazokból, a mely karsú formáival szépen illeszkedik bele a festői környezetbe. Ma már csaknem teljesen kész a kápolna, csak a belső berendezés egy-két részlete s a színes üveg-ablakok hiányzanak még belőle.

A kápolna építését még a boldogult József főherceg rendelte el 1903. decemberében fiatalon elhunyt leánya, *Klotild Mária* főhercegnő emlékeztére. Maga jelölt ki helyet is számára: a dömés apáczák egykori zárójának romjai és a Dunapart közötti helyet. Gyöngéd és szép gondolat nyílvánult meg ebben: hogy az oly korán elhalt fejedelmi hölgy emlékére rendelt kápolna mintegy folytatása legyen annak a hajdani zárda-épületnek, melyben egykor egy másik magyar királyi sarj, IV. Béla leánya, Boldog Margit élt, szenvedett és meghalt. A romok látogatóiban most kétszeresen kegyeletes érzések támadhatnak s a régi múlt mintegy ősszeszövődik itt most a közelmúlttal. A kápolna fekvése nagyon szép; mögötte szabadon hömpölyög a Duna árja, a tulsó parton a pesti gyári-nyegyed kéményei jelzik a modern életet, melynek az épület — a kegyeletes magányba-vonulás jelül — hátat fordít s bejáratával a diszfák és bokrok árnyában emelkedő romok felé tekint. Külső építménye csupa terméskő, belső berendezésében a színes majolika adja a dísz. Körülötte felkőrből sorakozó pihenő-padok várják a közönséget.

Az épület, melynek képét *Háry Gyula* szép rajzában közöljük, Korb és Giergl építészek műve.

A 30,000 DOLLÁROS ÖRÖKSÉG.

Elbeszélés.

(Vége.)

Írta Mark Twain. Angolból fordította S. A.

Fosterék jótékony adományai korán kezdődtek gazdagodásukkal, s lépésről-lépésre bőkezűbbek lettek vagyonuk növekedésével. Idővel egyenesen hallatlanokká váltak. Aleck minden vasárnap alapított egy-két egyetemet, egy-két kórházat, lelencházat, templomot, időnkint

A MARGITSZIGETI ÚJ KÁPOLNA. — Háry Gyula rajza.

egy-egy székesegyházat is és elküldött egy-egy hajórakomány hittérítőt, a kik rábeszéljék a khinaiakat, hogy cseréljék fel huszonnégy karatos konfucianizmusukat tiszta arany kereszténységgel. Ez utóbbi rosz tréfát Sally mondta s Alecket mélyen megsértette vele, úgy hogy sirva ment ki a szobából. Ez a látvány meghatotta az ő szívet is s fájdalommal és szegényben odaadott volna egy világot, hogy ki nem mondottakká teheti ezeket a sértő szavakat. Aleck nem mondott egy szemrehányó szót sem s ez a szíveig hatolt Sallynek. Nem tett célzást sem arra, hogy söpörjön a maga háza előtt, pedig hányat tehetett volna és mily találókat! Nagylelkű hallgatás volt a boszúja, mert Sally gondolatait önmagára fordította, elvonultatta lelke előtt egész életét, a melyet a határtalan szerencse az utóbbi éveiben élt s a mint így végiggondolta, az arca kigyuladt s a lelke meg volt törve a megaláztatástól. Lám, az Aleck élete milyen tiszta, mindig fölfelé tör, — míg a ma-

gáé, milyen önző és üres, milyen nemtelen! És sohasem tör fölfelé, csak mindig lefelé, mindig lefelé!

Összehasonlításokat tett saját maga és felesége között. Ó talált hibát Aleckben! Ó! Hát mit mondhat önmagáról? Mit tett ő, mikor az asszony az első templomot alapította? A többi milliomosokat poker-játszó klubba gyűjtötte maga köré, százezreket vesztett minden este és még büszke volt, hogy milyen híressé lett ezáltal. Mikor Aleck az első egyetemet alapította, mit tett ő? Ocsmány mulatságokat csapott más hozzá hasonló, pénzben dűsgazdag és erkölcsben koldus milliomosokkal. Mikor Aleck az első lelencházat alapította, mit tett ő? Oh, jaj! Mikor azt a nemes erkölcsnemesítő egyesületet

azelőtt volt, tudta, hogy csak megbánhatja bűnét, de meg nem javulhat, mégis, erkölcsileg bármily elzúllott volt, nem az övé volt-e, végtelen szeretetének bálványja? Azt mondta, hogy szolgálja, rabja neki és megnyitotta számára vergődő szívet.

VII.

Egy vasárnap délután vigan hajózártak a nyári naposított tengeren álom-yachtjukban s nagyúri kényelemmel heverésztek a hátsó földézet ponyvájának árnyékában. Csend volt, mert mindegyikük el volt foglalva a saját gondolataival. Ez a hallgatóság újabban mind

KHINAINAK ÖLTÖZÖTT KÉMKEDŐ JAPÁN KATONATISZT ELFOGATÁSA AZ OROSZOK ÁLTAL.

AZ OROSZ-JAPÁN HÁBORÚBÓL. — Spaita Sándor m. kir. honvédtiszás-észenés főivétele.

gyakoribb és gyakoribb lett közöttük, régi bensőségük és szívéllyességük eltűnt. Sally szörnyű önvallomása megtette a maga hatását; Aleck ugyan mindenkép igyekezett elüzni eszéből az emléket, de sehogysem bírta s ez emlék szegényletessége és keserősége megmérgezte gyönyörű áloméletét. Most már látta (vasárnaponkint), hogy férje felfuvalkodott, visszaszító ember. Nem bírt ez előtt a tény előtt szemet húnyni s e napok alatt (vasárnaponkint) jobb szeretett rá se nézni.

De ő maga, — ő maga talán teljesen ártatlan volt? Sajnos, ő maga is tudta, hogy nem. Egy titkot rejtegetett férje elől, tisztességtelenül viselkedett vele szemben és ez nem csekély lelki-furdalást okozott neki. Megszegte az egyességüket s ezt titkolta férje elől. A sulyos kísértéseknek engedve ismét üzletkebe bocsátkozott; egész vagyonukat kockáztatta, megvette az ország

összes vasuti vállalatának, közszékhelyeinek és acélműveinek részvényeit s most minden vasárnap rettegett, hogy valami elejtett szavából az ura meg ne tudja bűnét. Bűnössége érzetében, lelkiismereti furdalásai közben, ha látta férjét maga előtt, álomittasan és meglepődötten, semmit sem sejtve, — megesett a szíveleg bizalommal bizik benne, ő pedig kitette annak a veszélynek, hogy odavész az egész mértelenen vagyon!

— Aleck! — szólalt meg Sally.

Az asszony erre hirtelen magához tért gondolataiból. Őrült, hogy az a kínzó gondolat

Aztán elutasítottuk a bankár fiát és a füstölt-hús-szállító fiát. Ezt is jól tettük. Megvallom, helyesen tettük azt is, hogy elutasítottuk a kongresszusi tag és kormányzó fiát, meg aztán a szenátor fiát és az Egyesült-Államok alelnökének a fiát. Ezek végre is bármely napon megszünhetnek azok lenni, a mik. Akkor az arisztokracziára mentél át s azt hittem, most már lesz a dologból valami. Belejutunk valami tisztelgetéssel, szent hagyományokkal bíró ősi amerikai családba, a Négyházak egyikebe, melynek nevén másfél század illata érzik, a melynek ősei az első telepesekkel jöttek Amerikába. De nem! Egyszer csak átjön Európából két igazi arisztokrata s te tüstént kiadod az útját a benszülötteknek a kedvükért. Ez már nagyon elkedvetlenítő volt, Aleck. S azóta folyvást mit tettel? A baroneteknek kiadtad az útját a báróknak, a báróknak a grófokért, a grófoknak a marquis-kért s a marquis-knak a hercegekért. No de most már aztán itt a végső határ. Négy herceg is van tervben, négy különböző nemzetből, mind tiszta család-fájának, mind tönkre mentek s adósságban ülnek fölig. Drágán adják magukat, de mi győzők pénzrel. Nohát, Aleck, most már ne halogasd, ne tartsd tovább függőben a dolgot: ide a négy herceggel, hadd válogassanak a lányok maguk közülük.

Aleck hízlelősen mosolygott e beszéd alatt, a szeméből diadalérzet mosolygott elő s tőle telhető nyugalommal mondta:

— Sally, mit szólnál egy uralkodóhoz?

Óriási dolog! A szegény ember álmélkodásában előre esett, nekibukott a pohárszéknek, a lábászárát pedig hozzávágta az asztalláához. Egy pillanatig kábultan nézett föl, aztán összedobta magát s odaült felesége mellé; a régi szép napok csodálatától ragyogott az arca, a mint ránézett.

— Jesszusom! — mondta fölhevülve. — Aleck, te nagy asszony vagy, a legnagyobb asszony az egész világon! Soha nem bírom az eszemmel fölmérni a nagyságodat. Soha nem bírom belátni a lelked mérhetetlen mélységét. És én még azt hittem, jogom van bírálni a te eljárásodat! En! De most csupa kíváncsiság vagyok, mondj el hamar mindent!

Az asszonyt boldoggá tette ez a hízlelés. Férje füléhez tartotta ajkát és egy fejedelmi nevet sugott bele. Sallynak elállt tőle a lélekzete, arca pedig szinte kigyuladt az újjongástól.

— Uristen — mondta — ez már aztán a fogás! Van neki egy játékbárlangja, egy temetője, egy püspöke, egy székesegyháza — és ez mind az övé magáé. Ez a legesinosabb kis birodalom egész Európában. És az a temető a legelőkelőbb a világon: csak öngyilkosokat temetnek bele. A hercegségnek földje nincs sok, de épen elég: nyolcszáz acre a temetőben és negyvenkettő azon kívül. A földolog azonban nem a föld, hanem a szuverenitás. Föld elég van a világon, — a Szahara például mind csupa föld.

Aleck ragyogott az örömtől, tökéletesen boldog volt. Így szól:

— Gondold meg, Sally: olyan család ez, a mely sohasem házasodott másképp, mint Európa királyi vagy császári házaiból. Az unokáink trónon fognak ülni!

— Úgy bizony, Aleck. És jogart fognak viselni, olyan természetes könnyedséggel, mint a hogy én a gyertyát tartom a kezemben. Ez aztán a hatalmas fogás! Meg van fogva a fejelelem? Nem ugorhatik meg?

— Nem. Bizhatsz bennem, megvan egész biztosan. Meg a másik is.

— Kicsoda, Aleck?

— Ó királyi fensége Sigismund-Siegfried-Lauenfeld - Dinkelspiel - Schwarzenberg - Blutwurst, Katzenjammer trónörökös nagyhercege.

— Ugyan, csak nem?

— Olyan igaz, mint a hogy itt ülök. A szavam adom rá, — felelt Aleck.

Ezzel megtelt a pohár, Sally kebléhez szorította feleségét és így szól:

— Milyen csodálatos mindez és milyen gyönyörű! Egyike a legrégibbeknek és a legelőkelőbbeknek a háromszázhatvannégy régi német hercegség között s egyike annak a kevésnek, a melynek megengedték, hogy megtartsa az országot, mikor Bismarck legázolta a többi. Ismerem azt a vidéket, jártam benne. Van egy kötél-vasutja, egy gyertyagyára és egy

Sigismund-Siegfried-Lauenfeld-Dinkelspiel-Schwarzenburg-Blutwurst, Katzenjammer trónörökös nagyterecege.

hadserege. Állandó hadserege. Gyalogság és lovasság. Három katoná, meg egy ló. Aleck, hosszú volt a várakozás, már-már reményemet vesztettem, de Isten látja lelkemet, most boldog vagyok. Boldog és hálás irántad, édesem, mert te végeztél el mindent. Mikor lesz a lakodalom?

— Jövő vasárnap.

— Jól van. És meg fogjuk kívánni, hogy az esküvő a lehető legkirályibb módon menjen végbe, a hogy ilyen előkelő párokhoz illik. Már pedig úgy tudom, csak egy neme van a házasságnak, melyet az uralkodócsaládok szentnek tartanak s a melyet csak uralkodók köthetnek: a morganatikus házasság.

— Mifele házasság ez, Sally?

— Nem tudom, de annyit tudok, hogy fejedelmi, — csak a fejedelmeknek van joguk rá. — Akkor meg fogjuk kívánni. Sőt követelni fogjuk. Vagy morganatikus házasság, vagy semilyen.

— Ez már beszéd! — mondta Sally, örömmel dörszölve a kezét. — Ez lesz az első morganatikus házasság Amerikában. Aleck, az összes amerikai milliósok meg fognak pukkadni.

Erre aztán elhallgattak s elszálltak álmaik szárnnyal messze vidékekre, hogy meghívják az összes koronás főket és családjaikat s ingyenes utazást ígérjenek nekik Amerikáig.

VIII.

Három napig a felhőkben úszott a házaspár. A környezetükről csak homályos fogalmaik voltak, mindent csak ködbe burkolva láttak, mintegy fátyolon keresztül; sokszor meg se hallották, ha valaki szólott hozzájuk, zavarosan, értelmetlenül feleltek. Sally fonttal mérte a szirpot, röffel a czukrot s szappant adott, ha gyertyát kértek. Aleck pedig tejet öntött a szenyynes fejréműbe és mosóteknőben mosta a macskát. Mindenki el volt álmélkodva, nem tudták mire vélni, hogy mi lelte Fosteréket.

Három nap. Aztán jöttek események, de milyenek! Az ügyek kedvező fordulatot vettek s Aleck képzeletbeli részvényei óriásit emelkedtek. Mind magasabbra hágtak, névértékükön felül, öt százalékkal, majd tízzel, aztán tizenötöt, húszszal. Aleck képzeletbeli bankárjai eszeveszetten kiabáltak képzeletbeli nagy meszeségből:

— Adja el! Az Istenért, adja el!

Elmondja a fényes ujságot Sallynak s ő is azt mondta:

— Add el! Csak most ne csinálj hibát! Hiszen tied a világ! Add el!

De Aleck vasakarattal állt ellen, azt mondta, hogy még öt százalékkal magasabb nyereséget akar, ha belehal is.

Ez az elhatározás végzetes volt. Másnap jött a történelmi nevezetességű krach, a világ legnagyobb krachja, a mikor a new-yorki börze fenekestül felfordult s az összes részvények kilenczvenöt százalékkal buktak öt óra alatt s a sokszoros milliósok koldulással kezdtek keresni kenyérüket. Aleck görcsösen tartotta magát, a meddig bírta, de végre is jött egy fizetés, melyet nem tudott teljesíteni s a képzeletbeli bankárok kimondták rá a fizetéseképtelenséget. Akkor és csak akkor tűnt el belőle a férfiaság és teljesen asszony lett megint. Átölelte férje nyakát és sirva mondta:

— Én vagyok a hibás, ne bocsáss meg nekem, — nem, ezt nem bírom ki. Koldusok vagyunk. Koldusok és én olyan nyomorult vagyok! A házasságok sohasem fognak megtörténni, oda van minden, — most már a fogorvosnak se fog kelleni a lányunk.

Sally ajkára keserű szemrehányás toltult: — Hisz mondtam neked, hogy adj el mindent!

De nem mondta ki, nem vitte rá a lélek, hogy még jobban keserítse bűnbánó és megtört feleségét. Nemesebb gondolatától elfogva mondta:

— Bátorság, Aleck, nincs minden elveszve! Hiszen te tulajdonképpen nem fektettél be semmit a nagybátyám hagyatékából; a mit most elvesztettünk, az csak a kamatja, a melyet te oly óriásira felhalmoztál hasonlíthatatlan pénzügyi itélőképességeddel és tudományoddal. Ne törődj semmivel, ne busulj, a harmincezer dollár még megvan érintetlenül és azzal a tapasztalattal, a melyet szereztél, gondold meg, hogy mit csinálhatsz belőle egy-két év alatt! A házasságok sincsenek elveszve, csak elhalasztva.

Áldott jó szavak voltak ezek. Aleck mindjárt belátta, mennyire igazak, hatásuk fellanyozta őt, könnyei elapadtak s erős szeleme ismét talpra állott egész nagyságában. Felvillanó szemmel és hálás szívvél, profétailag fölemelt kézzel mondta:

— Most pedig kijelentem...

Ekkor egy látogató szakította félbe. Senki más, mint a «Sagamorei Hetilap» szerkesztőkiadója. Történetesen Lakesidebe tévedt nagyanyja látogatására, a ki befejezni készült földi vándorlását s hogy gyászbeli kötelességeit összeegyeztesse üzleti érdekeivel, fölkereste Fosteréket, a kik az utolsó négy év alatt annyira el voltak foglaltak egyéb dolgokkal, hogy elfelejtették megfizetni az előfizetési díjat. Hat dollárral tartoztak. Nincs látogató, a kit szívesebben látnak volna, mint őt. Hiszen ő bizonyosan tud mindent Tilbury bácsiról s tudja azt is, hogy mi szándékai vannak az öregnek a temető irányában. Egyenesen persze nem kérdezhették, mert ezzel megsértették volna a végrendeletet, de remélték, hogy valahogy csak rá tudják téríteni a beszédet. A dolog nehezen ment. Az az ostoba szerkesztő nem vette észre, hogy horgásznak rá, de végre is a véletlenség meghozta, a mit a mesterkedés nem bírt elérni. Valami szóba jött dologról ezt a metaforát mondta a szerkesztő:

— Isten bizony, olyan emészthetetlen dolog ez, mint a vén Tilbury Foster, — a hogy nálunk szokás mondani.

Fosterék majd felugrottak a hirtelen szótól. A szerkesztő észrevette ezt és bocsánatkérőn szólt:

— Nem akartam semmi rosszat mondani, igazán. Ez csak afféle szólás-mondás, tréfa — nincs benne semmi. Talán rokona önöknek?

Sally elfojtotta égető mohóságát és a menynyire csak bírta, közömbösen mondta:

— Igen; nem ismerjük ugyan, de hallottunk róla.

A szerkesztő megnyugodott. Sally pedig hozzátette:

— Hogy van az öreg úr? — Hogy hogy' van? Uram Isten, hiszen a gyep alatt van már öt éve!

Fosterék remegni kezdtek a gyászról, a mely azonban jobban hasonlított az örömhöz. Sally óvatosan szólt, puhatólózva:

— Ejhaj, ilyen az élet. Senki sem kerülheti el a végét, a gazdagokat sem kíméli a halál.

A szerkesztő elnevette magát.

— Ha ezekhez számítja Tilburyt, akkor ugyan téved — mondta. — Nem volt annak egy fityingje sem. A város költségén temették el.

Fosterék megkövülten ültek néhány percig, megkövülten, elhűlve. Aztán sápadtan, gyenge hangon kérdezte Sally:

— Igaz ez? Biztosan tudja, hogy igaz? — Már hogye tudnám. Én voltam a végrendelete egyik végrehajtója. Nem maradt utána egyéb, mint egy taliga s ezt rám hagyta. Kereke ugyan nem volt, de nem is lehetett semmire használni. Mégis, volt valami s ezért körömlötem róla valami nekrológ-félt, de térszülke miatt ki kellett maradnia.

Fosterék már nem hallgattak rá, — a poharuk megtelt csordultig, több már nem fért bele. Lehajtott fővel ültek, egyebet semmit sem éreztek, csak hogy majd megszakad a szívük.

A szerkesztő elképedve hagyta ott őket.

NOGI TÁBORNOK LEVELEZŐ LAPJA EGY MAGYAR TANÁRHOZ.

Dr. Ágner Lajos főgimnáziumi tanár Port-Artur eleste alkalmával japán nyelvű levélben üdvözölte *Nogit*, a hős tábornokot, a ki ezt egy képes levelező lapon köszönte meg, melyen ő ellenfelével Stösszel tábornokkal látható, több japán és orosz tiszttel együtt. A képen japán írásjelekkel (a melyek esetleg vannak irva) a következő sorok olvashatók:

Mei-ji san-ju-hachi nen go-getsu kokonoka. Go ko i wo s ha su Nogi Kiten.

A most felségesen uralkodó császár uralkodásának 38-dik esztendejének 5-dik hava 9-ik napján (vagyis május 9-ikén). Igen szíves köszönet a kiváló figyelemért. *Nogi Kiten.*

A kép alatt levő angol és orosz szöveg értelme ez:

Nogi és Stösszel tábornokok nevezetes találkozósa Port-Artur eleste után Sushingben. Ezen fénykép 1905 január 5-ikén a villásreggeli után készült.

A «BORODINO» SÜLYEDÉSE.

Mikor az óriási orosz hajóhad Korea partjai közelébe ért, haditanácsra hívta össze Roszdesztvenszky az egyes hajók parancsnokait, hogy döntsenek fölötté: a veszedelmes csusimai szoroson vágjanak-e keresztül, vagy pedig nagy kerülővel igyekezzenek Vladivosztkba eljutni, mely esetben a Togoval való találkozás is valószínűleg elkerülhető volna. És a haditanács egy-két öreg főtiszt

NOGI TÁBORNOK KÉPES LEVELEZŐ-LAPJA.

kivételével — majdnem egyhangulag kimondta, hogy neki kell menni a szorosnak és harozza kényeszeríteni Togót; nem azért hajózták át a fél földgömböt, hogy a csata elől kitérjenek! S mikor ez csakugyan határozatba ment, örömeiről bőven durrögtek a pezsgős palaczkok, harsogó hurra kiáltások vegyültek a tenger morgásába s a tisztek fellelkesülve, kipirult arccal mentek vissza hajóikra. Legtöbb biztosra vette a győzelmet, hiszen a japán hajóhad jóval gyöngébb, csatahajója igen kevés van; Togo maga is érzi gyöngeségét, azért nem mutatkozott még eddig sehol. Hihetőleg majd a szorosban is csak legfeljebb torpedóval próbál szerencsét.

Béértek aztán a szorosba. Balról a Csusima sziget hegyei, jobbról a japán partok elmosdott környékei látszóttak, de az ellenségnek semmi nyoma, csak egy pár kis czirkáló bukkant fel a távolságból, de ez is csakhamar eltűnt megint. Hurrá! Teljes hajóhad előre! És az orosz hajók két hosszú sorban haladva, nagy erővel szántják a tengert, a veszedelmes helyre gyorsan beljebb és beljebb nyomulva.

Egyszer azonban délután két óra tájban sűrű, fekete füstfellegek tüntek fel éjszak felől, majd keletről és nyugatról is. A fellegek nagy gyorsasággal közeledtek, majd kibontakoztak közülük a hajók is, melyek árboceain büszkén lengtek a felkelő nap lobogója. Itt vannak a japánok! Még pedig nem holmi apró torpedó-naszádokkal, hanem hatalmas fényes hajóhadal! Megismerik az oroszok a Togo, Kamimura, Uriu, Kataoka hadosztályait, ott látják a «Fuji» és «Mikasa» páncélos szörnyeket is, a melyekről pedig azt a hírt kapták, hogy akárára kerülve rég elpusztultak. Mikor 800 méternyire ér egymáshoz a két ellenfél, a tizenhatezer tonnás «Mikasa» egyik páncél tornyából fény villan fel, utána tompa dördülés hűmpolyog végig a hullámokon. Togo üdvözölte ellenfelét egy 32 centiméteres gránáttal. Ezután minden hajóból sűrűn villog fel a fény, ötvenével, százával egyszerre, siketítő dörgés moraja rizza meg a parti sziklákat, egyes orosz hajókról magas lángok csapnak fel. Hirtelen az elől haladó «Osljabja» feloldalt dől, majd egyet fordulva elsüllyed. Nagy örvény támad a helyén, azután ez is elsimul. Utána a Roszdesztvenszky zászlós hajójára a «Knyáz Szuzarov»-ra kerül a sor, elsüllyed ez is; a főtenegernagy a «Borodino»-ra megy át s innen igazgatja tovább a csatát. Amde a japán gránátok ide is elérnek, az orosz fővezér megsebesül, a «Borodino» süllyedni kezd. A «Buinij» nevű torpedózúzó hamarosan oda evez a süllyedő, lángokban álló acél óriáshoz s fedelzetére veszi az öntudatlan Roszdesztvenszkyt és menekülni igyekszik vele.

A japánok mind közelebb jönnek, tüzelésük egyre pusztítóbb, s megjelennek veszedelmes torpedó-naszádjaik is. A fényes, a hatalmas orosz hajóhad megsemmisül, a több száz milliós erő búzské flotta, a császár utolsó reménye részint a tenger fenekére, részint az ellenség kezére kerül, közte a «Buinij» is, Roszdesztvenszkyvel együtt.

Szemtanúk hiteles tudósításai után készült rajzunk azt a jelenetet tünteti fel, mikor a már égő és süllyedő félben levő «Borodino»-ról a «Buinij» fedelzetére viszik át a sebesült Roszdesztvenszkyt.

EGYEVELEG.

* A vízvezeték már nagyon régi időkben ismeretes volt. A nagy egyiptomi faraó, Ramzes, továbbá Semiramis és bölcs Salamon egyszerű vízvezetékkel látták el fővárosaikat, sőt a kínaiak úgy látszik még ezen uralkodókat is sok évszázaddal megelőzték e tekintetben. Az ó-görög városoknak szintén voltak vízvezetékük; a mit pedig a régi rómaiak

ROSZDESZTVENSZKY ÁTVITELÉ A CSUSIMAI TENGERI CSATÁBAN.

ezen a téren elérték, még ma is bámulatra indítja a szakembereket. A császárok idejében oly egyszerű vízműveket készítettek, melyeknél különket a mai fejlett technika segítségével is alig lehetne előállítani. Harminc hatalmas vezetéket át jutott a víz távoli hegyfiorásokból Rómába; a vezető csatornák helyenként több emeletnyi magasságúak voltak, cseréppel fedve, belsejük pedig messzsel, vagy apróra tört téglával volt megtöltve, a mi azt a szolgálatot tette, mint a mostani szűrő készülékek. A fővezeték óriási viztartókban végződtek, a honnan aztán kisebb-nagyobb csatornák, csövek szállították a vizet az egyes házakba és kertekbe. Hogy mily tengernyi vizet ömlesztettek ezek a csatornák a régi Rómába, mutatja az, hogy bár a harmincz közül ma már csak három van működésben, ezek képesek a mostani Róma egész vízellátását fedezni.

A rómaiak a meghódított tartományok nagyobb városait is siettek vízvezetékekkel ellátni. Az aquincumi vízvezeték romjai Ó-Budán túl ma is láthatók s a fennmaradt boltzatok annak hajdani nagyszerűségéről tanuszkodnak. Ez a vezeték a ma «római fürdő»-nek nevezett forrásból vitte Aquincumba a vizet s nyilván még első királyaink idejében is elég jó karban lehetett, mert az ezen időkből fennmaradt határjárás okmányok mint «köméd»-ről emlékeznek róla. A római birodalom bukásával különben a vízvezeték mindenütt elpusztultak, az egész középkorban s az ujkor elején sehol sem működtek már s csak a XIX. század második felében kezdték a vízvezetéseket mindenfelé megint rohamosan építeni.

* Páris élelmiszer-fogyasztása. A francia főváros nagy vásárcsarnokainak a mult 1904. év végén kiadott hivatalos jelentéséből meglepő adatok jutottak köztudomásra. A központi vásárcsarnokokban 259 millió frank árú élelmiszert adtak el. Kezdetekkel 50 millió kiló húst hordtak el a csarnokokból, pedig a Párisban levőgt szarvasmarha legkisebb része kerül a vásárcsarnokokba, a nagy

tömeget egyenesen a mészárosok árusítják el; 25 millió kiló szárnyas, 14 millió kiló főzelék és gyümölcs — ez utóbbi két czikk jobbra Afrikából, — 37 millió kiló tengeri hal és két millió kilónál több édesvízi hal, 37 millió osztriga alig volt elegendő. Ehez 14 millió kiló vaj, kétszáz ezer kiló sajt és 321 millió darab tojás járul. Egy más statisztikai adat szerint évenként száz ember a szó szoros értelmében éhen hal Párisban, s azok száma, kik elégtelen, vagy rossz táplálék okozta betegségek által elpusztulnak, a tizezret jóval túlhaladja. A mi az élelmiszerek árát illeti, a nagy világváros olcsóság tekintetében Európában első helyen áll. Vad — különösen nyúl és fácán — sokkal olcsóbb, mint bárhol, a mi pedig az Algirből bevitt zöldség, főzelék és gyümölcsöt illeti, ezek valóban kiváló minőségűek.

* Az orosz testőrezredek egy nagy hadtestet képeznek, melynek állománya teljes hadi létszámában 150—160 ezer ember volna. Van külön tüzérsége és műszaki csapatja is. Miután az orosz testőrcsapatok a Nagy Péter csár által kiadott szervezési szabály szerint kizárólag a császár személye körüli biztonsági szolgálatra alkalmazhatók, ezeket az ezredek nem szökták a harcértre küldeni. A testőrizetek kizárólag a császári udvari apródkarból kerülnek ki, s csakis nemes családokból származók lehetnek. A tisztikar többi seregbeli bájtársával ritkán érintkezik, külön kaszinókat és klubokat tart, melyeket a császár s a csárné fejedelmi bőkezűséggel rendeznek be.

* Vasutak jövedelme. Tíz év alatt a német vasutak bevételei 825 millió, az angol vasutak bevételei 632 millió, a francia vasutak bevételei pedig 216 millió koronával emelkedtek. A francia vasutak aránylag gyenge gyarapodásának oka az, hogy a népesség tíz év alatt alig néhány százezer emberrel növekedett, míg a német lakosság évenként másfél százalékkal, az angol pedig egy százalékkal szaporodott.

JAPÁN HADIFOGLYOK A KAJUJÁNI PÁLYAUDVARON.

ORSZ ELŐRS EGY ERDŐ SZÉLÉN.

AZ ORSZ-JAPÁN HÁBORÚBÓL. — Spalts Sándor m. kir. honvédszázados fővelőtel a harcstérről.

SZTERÉNYI JÓZSEF,

A KERESKEDELMELMI MINISZTERIUM ÚJ ÁLLAMTITKÁRA.

A közoktatási miniszterium után most a kereskedelmibe nevezett ki a király új adminisztratív államtitkár Vörös László miniszter előterjesztésére Szterényi József miniszteri tanácsos személyében. Aránylag fiatal ember kerül e kinevezéssel vezető szerepre ipari és kereskedelmi ügyeinkben, de eddigi jelentős eredményei, melyeket hivatali munkásságával és ritka nagyterjedelmű szakirodalmi tevékenységével elért, szinte kijelölték arra a fontos állásra, melynek betöltésére ezután hivatva lesz.

Szterényi József pályája szép tanulságot nyújt arra nézve, hogy mikép juthat valaki teljesen a maga erejéből, családi s más összekötéseket nélkül oly előkelő pozícióra, melynek magának tekintélyt és hirt szerezhethet, a közügynek pedig becses szolgálatokat tehet.

1861-ben a somogy megyei Lengyelötiban született s már kora ifjúságában idehaza s majd a külföldön kezdett közgazdasági, kivált ipari tanulmányokkal foglalkozni. Húsz éves korában már mint hírlapíró működött Budapesten. Csakhamar feltűnt magas közgazdasági cikkeivel, úgy hogy mikor az erdélyi szász vidék magyar vezető körei egy Brassóban alapítandó magyar laphoz szerkesztőt kerestek, a ki egyúttal az ottani nyomozó helyzetben élő magyarság gazdasági és társadalmi életének föllendítésében is hathatósan közreműködhesse, az alig 22 éves Szterényire esett a választás. A fiatal szerkesztő nagy hévvel látott feladathoz. Alaposan megismerte a Brassóvidéki magyarság bajait, igyekezett rajtuk enyhíteni szövetszervezetek alapításával, hírlapi cikkeivel, egyéb mozgalmak kezdeményezésével. Majd nagyobb vállalkozásba fogott: megalakította az erdélyi ipar és kereskedelmi egyesületet, melynek főtitkára lett. Ez egyesület sokat ígérő sikerrel egyesítette magában közös munkára Erdély iparosait kereskedőit és az erdélyi részek közéletének vezető férfait. Az akkor Romániával kitört vámháború súlyos válságba sodorta Erdély iparát, melynek megmentésére Szterényi szövetszervezte az Emkével, országos mozgalmat indított. Tervezetet dolgozott ki az erdélyi iparosok, főleg a brassói posztószövőök megmentésére s ezt beterveztette Baross Gábor miniszternek, a ki nagy méltánnyal fogadta a munkálatot. Közben Szterényi, a ki brassói tartózkodása alatt betartotta közgazdasági tanulmányok czéljából az egész Balkánt, nagyobb munkát adott ki Törökország kereskedelmi jogviszonyairól, hogy ezzel tájékoztassa kereskedőinket, a kik török földre akarnak árúkat kivinni, teendőikről, az ott rájuk váró nehézségekről, ezek elhárításának módjáról.

Baross Gábor, a ki jól ki tudta választani és fel is karolta a tehetséges embereket, látva Szterényi sikeres munkásságát, 1889-ben kinevezte őt erdélyi iparfelügyelővé. Ez akkor újon szervezett ügykörben Szterényi igen rövid idő alatt megmutatta hivatottságát, úgy hogy a következő évben már behívták a központba, a kereskedelmi miniszteriumba. Ekkor kezdődött munkásságának az az iránya, melyhez legnagyobb sikerei fűződnek: az iparfejlesztés. Első sorban az akkor még meglehetősen elhanyagolt iparoktatásra fordította figyelmét. Alapos tájékozottságra valló munkát adott ki az iparoktatás külföldi állapotáról, majd mikor Baross gróf Csáky Albin közoktatási miniszterrel egyetértve, belefogott az iparoktatás újjászervezésébe, az e czélra alakított bizottság tagja lett s széleskörű ismereteivel nagy mértékben elősegítette a bizottság tárgyalásainak sikerét. Az ipari szakoktatás hivatalos szervezetének Szterényi lett az első vezetője, előbb mint miniszteri biztos, később mint országos iparoktatási főigazgató. Az iparoktatás mellett

egyéb ipari kérdésekkel is foglalkozott. A kézi-ügyességi és háziipari oktatásról szóló könyvének kívül ez időből, a 90-es évek első feléből való «A háziipar Magyarországon» és «Magyarország nagy- és mezőgazdasági ipara» című két könyve. Ezek részben már az ezredévi kiállítás előmunkálatával voltak kapcsolatban; Szterényi igen nagy tevékenységet fejtett ki, hogy az ipar minden ága megfelelő módon képviselve legyen a kiállításon. 1895-ben mint országos iparoktatási főigazgató átvette a «Magyar Iparoktatás» című szaklap szerkesztését, majd a kiállítás után külföldön nagy figyelemmel fogadott német és francia könyvben ismertette a magyar iparoktatást. Matlekovics Sándorral együtt ő szerkesztette az ezredévi országos kiállítás kilencz nagy kötetre terjedő főjelentését, mely részletesen és megbízhatóan tünteti fel az ország akkori állapotát a művelődési, gazdasági és társadalmi élet minden terén. 1898-ban osztálytanácsos lett és a miniszterium újjászervezett iparfejlesztési szakosztályának élére állott; egy év múlva már mint miniszteri tanácsos vezette az osztály ügyeit. Mind szélesebbé vált hatáskörében tevékenysége is egyre gyümölcsözőbbé lett. Az iparfejlesztésre részletes programot dolgozott ki s

az állami kedvezmények kereteit jelentékenyen kibővítette — s egyéb kész és készülöben levő törvényalkotási munkálatokból is bőven kivette a maga részét. A miniszteriumban ügykörébe tartozott a belső kereskedelmi ügyek intézése is, de ő ezenkívül a kivitel fejlesztésével is behatóan foglalkozott s erről a tárgyról szóló, nemrég megjelent emlékirata legközelebb kerül megvitatásra az országos ipartanácsban. Az utolsó másfél évtized során több külföldi kongresszuson, így legutóbb a berni nemzetközi munkásvédelmi konferencián ő képviselte Magyarországot s a külföldi szakemberek előtt személyes föllépésével is igazolta a róla külföldi nyelveken megjelent munkái révén elterjedt jó véleményét.

Munkásságának e vázlatos összefoglalásából is kilátszik, hogy állami szolgálatának tizenhat éve alatt mennyiségre nézve is nem közönséges terjedelmű s e mellett közgazdasági életünkre nagy hatású munkát végzett s ez magyarázza meg ritka gyors haladását a hivatali rangfokozatokban. Kinevezetése általános jó hatást tett úgy a szakkörökben, mint a sajtóban s a hírlapok is pártkülönbség nélkül helyesléssel fogadták, hogy Vörös László kereskedelmi miniszter ily kitünő s már eddig is jól bevált erőt vett maga mellé első munkatársául. Államtitkárrá való kinevezésével hivatott ember jut a neki megfelelő helyre, annyival is inkább, mert munkaereje javában foglalja el fontos állását, a melyben az elméleti és gyakorlati képzettség minden eszközzel felszerelve, bizonyára még sok szép eredményt fog elérni a magyar közgazdaság fölvirágoztatására.

SZTERÉNYI JÓZSEF.

Kossok fényképe.

KÉPEK A MANDZSUORSZÁGI HARCSTÉRRŐL.

Több érdekes képet közöltünk már azon fényképfelvételek után, melyeket Spalts Sándor honvédszázad kapitány úr a harcstérről magával hozott s közlés végett lapunknak átengedett. E képsorozatot jelen számunkban néhányval még kiegészítjük.

Az egyik képen egy kínai ruhába öltözött japán tisztet látunk, a ki kémkedési szándékból az orosz táborba lopózott, ámde fölfedezték. Az orosz tisztek érdeklődve veszik körül, az egyik le is fényképezi. Különbösen hamarosan halálra ítélték, mint annyit más hasonló sorsra jutott társát, mert a japáni tisztek közül igen sokan vállalkoztak mindig kémkedésre s ha számosan életükkel fizették is meg, de a többiek annál becsesebb értesítéseket vittek a vezérkarnak.

A japánok aránylag igen kevés hadifoglyot vesztek s nagyobb csapatokat csak ritka kivétellel. Ilyen eset volt, midőn a hosszas mundeni csata elején egy japán osztag nagyon előre hatolván, vagy 500 embere kénytelen volt magát megadni. Ezeket aztán Kajujában vasutára rakták, hogy Szibéria belsejébe szállítsák. Ezt a jelenetet tünteti fel az egyik kép. A japánok nagy része holtra fáradva, leülve, leheveredve várja, míg rákerül a sor. Egyébiránt az oroszok igen barátságosan és jól bántak velük.

Harmadik képünk orosz előőrsöt mutat egy erdőszélén. A háttérben hatalmas tölgy harcazi rendbe felállított orosz katonaság tűnik fel. Az egész távolon síkságot ellepik a katonák ezrei. Az előtérben a kozák előőrsök alakjai láthatók vezetéklóvalakkal.

GRÓF FESTETICS RUDOLF DÉLI-TENGERI UTJÁBÓL.

Mintegy nyolcz évre terjedő, ép oly érdekes, mint veszedelmekkel teljes utazást tett meg a bátor és vállalkozó szellemű magyar főúr, gróf Festetics Rudolf az 1893—1902-ig terjedő időszakban, mely alatt többek közt a Déli-tenger sziget-csoportjait is bejárta ezen czélra épült «Tolna» nevű, 76 tonnás, két árboczos vitorlás hajóján; utjára neje is elkísérte. Bejárták a Havai-szigeteket, a korallok építette Fanning és Manahaki sziget-csoportokat és jóformán az

igy, mert észrevették, hogy mily illetlennek tekintik az olyan ruhát, mely az egész testet elfedi. Van olyan sziget is, hol azokat, kik az európaiakat ruházat tekintetében utánozzák, mint a kik a szemérem ellen vétnek, pénz-büntetésre ítélik, a közvélemény pedig teljesen elítéli az ilyen nőket. Híjába: valahány ház, annyi szokás!

Az Ambryn-szigetén már emberevők laknak, a kik embercsontból készítik mérgezett nyilaikat is. Mindazonáltal utazónkat barátságosan fogadták, a mi tán nem is került nagyobb önmegtadadásukba, mert a mint egyik főnök őszintén kijelentette, minden emberfaj húsa közt a fehér emberét becsülik legkevesebbre, mivel ez nagyon — sós.

A gróf Festetics útleírása a kiválóan érdekes olvasmányok közé tartozik, a melyek mostanában megjelentek a könyvpiacon.

Leány az Ambryn-szigetéről.

FÉNYKÉPEK KÜLDÉSE TÁVIRÓ-DRÓTON.

Van egy fém, a szelénium, melynek az a tulajdonsága, hogy villamos áram támad benne, ha fény-sugarak esnek rá. S minél erősebb a fény, annál erősebb lesz a villamos áram, a mely keletkezik.

A szeléniumnak ezt az érzékenységet gyakran megkísérelték már arra használni föl, hogy segítségével a távolban levő tárgyakat látni lehessen. Vagyis arra, hogy száz és több száz kilométernyi távolban levő tárgyakat meg lehessen látni, mint a hogy ily távol-ságból — a telefon segítségével — beszélni lehet. Az ily irányban tett kísérletek eddig nem vezettek sikerre, — kérdés, fognak-e vezetni valaha. De sikerült felfedezni egy oly eljárást, melynek segítségével egy fényképek másolatát át lehet küldeni táviró-dróton egyik helyről a másikra.

Az e célra szolgáló készüléket rajzban is bemutatjuk olvasóinknak. E készülék lényeges részei I és II-vel vannak jelölve képünkön. Az I készülék a feladó állomáson működik. Egy üvegcsőre (C), mely a B tengely körül forog, rá van erősítve egy vékony szelénium lemez. E lemezre fektetik az elküldendő, vagy hogy úgy mondjuk, átsürgönyözendő fényképek a negatív lapját. Ezt a fényképet aztán megvilágítjuk oly

módon, hogy egy Geissler-féle csőnek világossága üveglencse segítségével essék rá. Miután az üvegcső forog, s forgás közben előre halad, a fényképek minden egyes pontja meg lesz fókusként világítva. E világítás által villamos áram keletkezik, mely a D drót segítségével az érkező állomásra vezetetik. Már most könnyű megérteni, hogy mikor az üveglencse által átbocsátott világosság a fényképek egy sötét pontjára esik, akkor a keletkezett villamos áram kisebb lesz, s annak hatása is megfelelőleg kisebb az érkező állomáson, mint hogy ha e fény egy világosabb pontra esik.

Az érkező állomás készülékének lényeges része II-ön látható. A D dróton érkezik a villamos áram. E drót egy Geissler-féle csőbe (F) vezet, s ott fényt támaszt, mely megvilágítja az E hengert. Ez a henger szintén forog, még pedig megfelelőleg és konformisan a feladó állomás hengerével. A mikor a feladó állomáson egy világosabb pontra esik az üveglencse által átbocsátott fény, abban a pillanatban erősebb fény jelentkezik az érkező állomás érzékeny lencsén is, és viszont. A kép, mely így keletkezik, megfelelő az eredetinek, úgy egészen jól kivehető s felismerhető fotografiákat lehet e készülék segítségével egyik helyről a másikra áttelegrafálni. A képünkön levő III-ábra a feladó állomáson levő többi eszközöket tünteti fel, a IV. pedig az érkező állomás eszközeit. Az V-tel jelölt arcz egy fénykép, mely ily alakban érkezett meg a rendeltetési állomáson.

EGY JELES SZÍNÉSZNŐ HALÁLA.

A Vigszínházra július 26-ikán este fekete zászlót tűztek ki. Meghalt a színház egyik kedvelt színésznője, Nikó Lina, kinek játéka nem egy estén szerzett mulatságot a közönségnek. Már koros asszony volt, de kedvelte a közönség a sok derűtségét, melyet művészetével nyújtott. Többnyire kellemetlen, veszekedő asszonyokat személyesített, anyósokat, affektáló dámákat. Természetes humora, eredetisége, az életből vett, vagy elmésen kitalált vonások, az ötletes ábrázolás művészi tettek legkisebb szerepét is. Modora, hanghordozása, járása-kelése mindig hozzá illett a különböző szerepekhez, a zsémbes, a mérges, irigy, zene-bonát csináló sokféle asszonyokhoz. Nehány érzelmes szerepben azt is megmutatta, hogy a megható melegség adománya is megvan benne.

Szapo Szvenga samoai előkelő hölgy.

GRÓF FESTETICS RUDOLF DÉLI-TENGERI UTAZÁSÁBÓL.

Fiatalon lépett a színpadra, s azok közé a ritka színpadi jelenségek közé tartozott, a kik mire idősebbni kezdenek, fokozódnak sikereik. A hatvan év körüli asszony még pár hét előtt, mielőtt a Vigszínház nyári szünetre bezárult, nagy tetszéssel játszott. Az életben egyszerű, jó lelki asszony volt és gyönyörű anyja. Leányát már nem engedte színpadra; családi boldogságában maga is osztozott nem régen, mikor unokája született.

Hat éve már, hogy színpadra lépése harminczadik évét megérte. Nagy kedvvel győzte szerepköre széles alakításait, derűtségéből soha sem fogyott ki és a torz szerepekben is megőrizte izlését. A Vigszínház művészi előadásaiól nagyon hiányozni fog Nikó Lina Hegedűs Gyula a kitűnő komikus és kiváló alakító művész mellől. Ők egymás partnerei voltak a humorban, a kik megosztották, kicserélték és fokozták egymás humorát és a színház előadásainak különös értékű jellegét adták.

A vidéki színpadokon huszonhét évig működött mint énekesnő. A legnagyobb városokban játszott és szerette is a közönség. A budapesti Népszínházhoz szerződött, itt egy színházi párt keletkezett ellene, mely az ő helyén más primadonnát akart látni. Ez Nikó Linát elkedvetlenítette, megvált a Népszínházról és visszatért a vidékre.

A művészönő saját életrajza szerint 15 éves korában, 1858-ban Pécsen lett színésznő, Károlyi Lajos színtársulatánál a karban alkalmazták. Végre egy kis szerephez jutván, gyorsan fejlődött mint operett- és népszínmű-énekesnő, és mindig a legjobb társulatok szerződötték. Szegeden ment férjhez, és Szegedről szerződött a Népszínházhoz. 1889-ben az influenza elvette a hangját s Miskolcra Halmai színtársulatánál komikai szerepeket kezdett játszani. Ditrői Mór igazgató, mikor a Vigszínház személyzetét kezdte összeválogatni, Nikó Linát szerződtette a komikai szerepkörre. Az 1896-ban megnyitott színház második darabjában «Az államtitkár úr» című francia darabban lépett föl először, s csakhamar már a színház kedvelt művésznőjévé emlegették. Halála a magyar művészet nagy vesztesége, mert eredeti, önálló tehetség tűnt el vele a színpadról és az életből.

Június 28-ikán játszott utoljára a «Loute» című francia bohózatban. Pár nap múlva gyöngékdíni kezdett és sárgaság mutatkozott rajta. Fölvette magát a Vöröskereszt-kórházba. Bajja nem javult, de még halála előtt néhány nappal sem tudták róla, hogy halálos beteg.

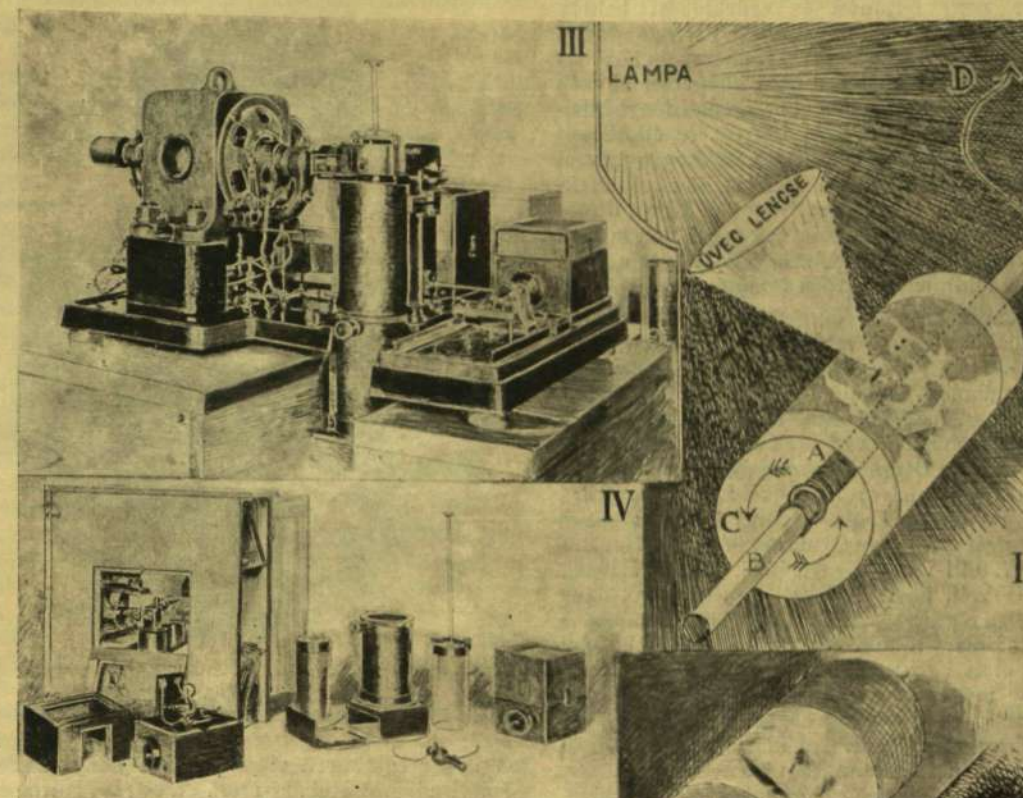
Július 28-ikán fölnyitották a Vigszínház zárt ajtóit, az e előcsarnokban ravatalra helyezték a jeles művésznőt s az utolsó koszorúkkal árasztották el a csarnokot. Mindenik színházra kítűzték a fekete lobogót.

A «POTEMKIN» MEGADÁSA.

A föllázadt «Potemkin» nevű orosz páncélos tudvalevőleg megadta magát Konstanzában a román hatóságoknak. A legénység elszéledt s munkába állott Románia területén, a hajót pedig elvontatták a szabotzpoli javító műhelybe. A megadás történetéből bemutatjuk most fényképfelvételekben azt a jelenetet, a mint egy román hajó a «Potemkin» matrozait partra szállítja. A távolban ott látszik az óriási orosz páncélos hatalmas teste, a melyről kisebb bárkákon hordták szárazra a legénységet. Ennek vezére s a lázadásnak is előidézője Matucsenko nevű matróz volt. Rendkívül merész, elhatározott ember, a ki a legtöbb tisztet lelőtte, aztán saját társai fölött is kemény fegyelmet tartott. Amde a mint az élelmiszerek fogytak, a legénység egyre jobban vesztette önbizalmát, nem hallgattak többé Matucsenkóra s bekövetkezett a megadás. Matucsenkót is bemutatjuk egyik képünkön, a mint összefont karokkal, mogorván, elgondolkozva áll egy csoport román rendőr és tisztviselő közt.

A HÜVÖS SZOBA.

Nyári melegben mindig elkél a jó tanács arra; hogy ha már az utczán pokoli hőségben kell járni, mikép lehetne legalább odahaza jó hűvösön tartani a szobát? Ezt leggyakrabban a víz elpárolgatásával igyekeznek elérni, a mi tudvalevőleg tetemes hő elfogyasztásával jár. Ezt teszik az utczán, üzletekben, pályaudvarokon is, a hol rendszeresen öntözik az aszfaltot, vagy a padlót; ez azonban nem nagyon hatásos dolog, mert aránylag kevés víz párolog el. A szobában azonban igen jó szolgálatot tesz. Ha az embernek a lakásában van egy kis elektromos szellőztető készüléke, nagy melegben ezt meg lehet indítani s a háló-kosarat, a melyben a szárnyak forognak, valami könnyű szövettel bevonni, a melyet állandóan nedvesen lehet tartani. A szoba hűtése a víz elpárolgatása útján jóval többet ér, mint ha jéggel telt edényt tartunk a szobában.

ven írta meg a könyvét, a mely megjelenésekor világszerte nagy feltűnést és érdeklődést kellett. Magyarra *Sárosi Bella* fordította le nagy gondalal munkát, a melynek címe: «Emberek között.» A nagyon érdekes és tanulságos könyvben 55 kép van, egytől-egyig gróf Festetics eredeti fényképfelvételei nyomán. Az utazás iránt és állomásait egy nagy térkép szemlélteti. A kötet végén jegyzetek magyarul meg a tengerészeti és egyéb szak-kifejezéseket. A címképes, vászonba kötött díszes munka ára 7 korona. Kiadta a Lampel R. féle könyvkereskedés. Becses munkával gazdagítja ez a kötet a magyar földrajzi és utazási irodalmat.

Akadémiai kiadványok. A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó vállalatának a mostani évvel 1907-ig tartó új három-éves ciklusa nyílt meg, mely a tudományok különböző mezőiről változatos tartalmú eredeti és fordított könyveket tett fel sorozatába. Képvisele van ezek között a történettudomány *Kallay* Béniének Szerbia újkori történetéről szóló művével, melyet *Thallóczy* Lajos fejezett be, *Angyal* Dávidnak *Fráter* Györgyről, *Wertheimer* Edének gróf *Andrássy* Gyuláról, *Marczali* Henriknek az 1790/91-iki országgyűlésről, *Mahter* Edének a szumirokról, babiloniaiakról és asszirokról szóló műveivel, a régészet *Mitrovics* Györgyének Pompéit és Babilont ismertető művével. Magyarország mai közállapotait *Vargha* Gyula ismerteti egy két kötetes nagy munkában, a mai Angolországról *Escott* angol író jeles műve tájékoztat, melyet *György* Endre fordított magyarra. A filozófia körébe tartozik *Alexander* Bernátnak a történetírás főproblemairól s *Pajot* francia tudósának az akarat neveléséről szóló műve; az utóbbi dr. *Wessely* Ödön fordította s *Ambrus* Zoltán nézte át, — ezenkívül még a szintén francia *Bourdauan* a jelenkori gondolkodás mestereit (Taine, Spencer, Nietzsche, Tolstoj, Renan, Ruskin, Viktor Hugó) méltató esszégyűjteménye. Az esztétikát két eredeti munka képviseli: *Riedl* Frigyesről «A jellemzés története», és *János* Bélától «A modern esztétika», a társadalomtudomány *Kidd* «A társadalmi fejlődés» című munkája Bernát István fordításában, az irodalomtörténet *Haraszt* Gyulától «Cornelietől Rostandig» (a francia dráma fejlődése) 2 kötetben és *Némethy* Gézától «A római elágás». E művek részint készen, részint előkészületben vannak a könyvkiadó vállalatban sora meg fognak jelenni; évenként négy kötet. Egy-egy évfolyam ára előfizetőknek, kik ezért az «Akadémiai Értesítő» is kapják, fűzve 10 korona, kötve 13 korona 20 fillér. Az aláírás az egész ciklusra kötelező s az Akadémia főtítkári hivatalához küldendő.

Magyarország művelődésének története. Irta dr. *Berecz* Sándor. A szerző nagy gondalal összegyűjtötte mindazon fontosabb adatokat, melyek világot vehetnek rá, mikép haladt, fejlődött egy évezreden át nemzeti művelődésünk, míg mai állapotát elérte. Keresztül vezet a honfoglalás idejétől korunkig, de nem szárazon sorolja fel az eseményeket, hanem olyan formába öntve, mely tudományos tartalma mellett a nagy közönségnek és a tanuló ifjúságnak egyaránt vonzó olvasmány gyanánt szolgálhat. A 19 ívnyi csinos kiállítású könyv a szerző kiadásában szentesen jelent meg, ára 4 korona.

Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. A régi pandur- és betyárvilágról a mai nemzedék jóformán csak hírből tud valamit s egyre kevesebb lesz azok száma, a kik közvetlen tapasztalattal ismerték a régi közbiztonsági állapotokat. Ezek közé tartozik *Osváth* Pál, a ki Biharvármegyeinek sok időn át csendbiztos volt s most a fenti cím alatti könyvben adta ki élményeit, tapasztalatait. Munkájában igen sok bűnügyi esetet rajzol élénk színekkel a szerző, érdekes világot vetve ama

Kossak fényképe.

NIKÓ LINA.

letűnt kor sajtószervi viszonyaira. A könyv a szerzőnél (Budapest, Koháry-utca 21. sz.) két koronáért megrendelhető.

A baromfi-tenyésztés és kereskedés fejlesztése. Irta *Vitky* Imre. A szerző rámutatván ezen jövedelmi ág nemzetgazdasági fontosságára, annak okoskerü fejlesztését sürgeti s erre nézve javaslatokat is tesz. Érdekes megemlíteni, hogy hazánkban a tiszta kivétel az 1903. évben keresztszámban következő értékű volt: tojásból 30 millió korona, baromfi-éből 23 és fél millió korona, ágytollból 10 millió korona, vagyis összesen 63 millió koronán jött baromfi-tenyésztésért külföldi pénz az országba, a mi eléggé bizonyítja e termelési ág nagy fontosságát. A fűzet Négel Ottóval 30 fillérért kapható.

Új zenemű. «Népdalok.» Irta *Pósa* Lajos. E című *Vágóvölgyi* Béla ismert nevű zeneszerző tiz szépen megkomponált népdala jelent meg Rózsavölgyi és Társa kiadásában. A fűzet ára két korona.

A budai szinkörben szereplő népszínházi társulat július 21-ikén egy fővárosi életképet mutatott be *Guth* Somától, ki mint színpadi szerző eddig Rákosi Viktor társaságában szerepelt. A bohózat címe, «*Smolen Tóni*», a mi egy sokat emlegetett udvari lakáj neve, s ez a név, mely még a képviselőházban is szóba került, bizonyos értelemben tendenciózus politikai fogalommal lett. A bohózatot a mostani politikai levegő keltette ki, és e szerint nézte a közönség, a hazafias szövegek iránt élénk tündető kedvvel. *Smolen Tóni* a bohózatban azon a nagy átalakuláson megy át, hogy magyarfaló udvari lakájból a harmadik felvonásban már hetke aispáni huszár lesz. Az átváltozást az okozza, hogy *Smolen Tóni*, ki az udvarral Budapestre kerül, egy kis táncosnővel ismerkedik meg, a kibe beleszeret, de a lakáj érzi, hogy csak úgy veszik számba, ha a környezetbe olvad és azon a nyelven beszélni látnyál, asszonyonnyal, a melyet ezek megszoktak. *Smolen Tóni*t a körülmények ragadják magukkal és egy pár hosszabb politikai elmélkedésen is át kell esnie, de szerencsésen odaesik özöljához, s ő, a ki a Gotterhalte éneklésével kezdte, a Szózzattal végzi, és megházasodik. A bohózathoz *Barna* László tetszetős dalokat szerzett az

előadás pedig sikerült. *Kovács Mihály* humora a *Smolen Tóni* németből átvett alakját a folytonos derültség tárgyává teszi. A többi főszereplők: *Petrás Sári*, *Kápolnai Irén*, *Szirmai Imre* a Népszínháznak oly erői, melyek most is hozzájárultak az előadás sikeréhez.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A lígei nemzetközi sajtó-kongresszus. A szép belga városban, *Liège*-ben, hol most nemzetközi kiállítás is van, július 25-ikén nyílt meg a nemzetközi sajtó-kongresszus, melyre a világ minden részéből küldtek a hírlapírói egyesületek képviselőket. Különösen nagy mértékben van képviselve Belgiumon kívül Franciaország és Anglia, továbbá Hollandia, Németország, Magyarország, Ausztria, Svédország. Magyarországból huszonkét hírlapíró jelent meg, *Rákosi* Jenő, az Otthon elnöke vezetésével. A kongresszus elnökei: *Singer* Vilmos, a «*Neues Wiener Tagblatt*» főszerkesztője és *Pety de Thosée* tartományi kormányzó.

Július 26-ikán megkezdtek a hírlapokat érdeklő sok fontos ügy megvitatását. Tanácskoztak az újságok postatartományának leszállításáról, továbbá a telefoniák méréséről és a külföldi levelezőknek a hírlapíró-egyesületek által összeállítandó általános névsoráról. *Dumont* belga újságíró indítványára kimondták, hogy egyes sajtó szállításának a kormányok részéről való megtiltását a sajtószabadság korlátozásának tekintik és ellene határozottan óvat emelnek. Tanácskozás tárgya volt az újságkiadók és szerkesztők közt kötött szerződés kérdése. A hírlapírók között előforduló párbajokkal is foglalkoztak; erre vonatkozólag azt a határozati javaslatot terjesztették elő, hogy hírlapi közlemények miatt újságírók között keletkező konfliktusok elintézésénél a párbaj mellőzendő.

Július 27-ikén tartották az utolsó ülést. A jövő kongresszusra, 1906-ra Milano, Marseille és Bukarest költék meghívásokat. A hely meghatározását az igazgatótanácsra bízták. Végül megalakult a tisztikar, a melynek élére egyhangulag választották *Singer* Vilmost választották meg elnökül, ezuttal tizenegyszer. Eddigi tizéves fűzetében elnöki működéséért az összes delegátusok élénk helyeslése közt köszönetet mondtak neki.

MI UJSÁG?

József főherceg szobra. Budapest főváros közgyűlése elhatározta, hogy néhai József főhercegnek a fővárosi hatóság közreműködésével szobor állíttassék Budapesten, most a tanács megalakította a szobor-bizottságot is. Elnöke *Halmos* János polgármester, tagjai közt van több tanácsos és ötven bizottsági tag. A tanács javaslatot tesz a legközelebbi közgyűlésnek, hívja föl az ország valamennyi törvényhatóságát, hívja föl az ország valamennyi törvényhatóságát, hogy járuljanak a szobor költségéhez. A főváros közgyűlése huszezer koronát szavazott meg a szoborra.

Rákóczi-ünnep a szécsényi országgyűlés emlékére. Kétszáz esztendője, hogy 1705-ben Rákóczi Ferenc országgyűlést tartott a szécsényi síkon. Ennek emléként fényesen akarják megülni szeptember 12-én Nagy-Szécsényben, Nógrádmegye hatóságára, Losonc, Balassa-Gyarmat és számos község hozzájárulásával, a honnan küldöttek, bandériumok, egyesületek, iskolák, hatósági előljárások, dalos körök s bizonyára sokan a lakosok közül mennek az ünnep színhelyére. Nógrádmegye meghívja az országgyűlés két házát is, a törvényhatóságokat, az egyházakat. Az ünnep reggel isteni

MATUCSENKO, A LÁZADÓ TENGHERÉSZEK VEZETŐJE.

tisztelettel kezdődik Szécsényben, azután az összes együtt levők zászlók alatt, zenekarokkal kivonulnak a szécsény-váraljai mezőre. A megye aispánja mond üdvözlő beszédet, ifj. *Fáy* Albert tiszteletbeli főjegyző pedig emlékbeszédet. Majd négyezer koronát osztanak ki huszonegy néptanító közt. Délben ünnepi lakoma lesz sátrak alatt, végül népművelés fejezi be az ünnepélyt.

Toldy-ünnep Cegléden. *Toldy* Ferenc születésének századi évfordulóját nemcsak az Akadémia és a Kisfaludy-társaság fogja megünnepelni, hanem Cegléd városa is külön Toldy-ünnepet rendez. A derék tősgyökeres magyar városba adták Toldy hazafias érzését, de német nyelvű szülei az 1813-14-iki iskolai évre magyar szóra. A fogékony lelkű ifju egy esztendő alatt tökéletesen megtanult magyarul. Cegléd város társadalma az ünnep előkészítésére bizottságot alakított mely elhatározta, hogy október folyamán a főgimnáziumban Toldy-emlékünnepet rendez, nyilvános gyűjtés útján a város nevében alapítványt tesz a főgimnáziumban.

Műkinccsek pusztulása az esztergomi érseki palotában. Esztergomban július 26-ikán az érseki palota kép- és régiséggyűjteményében tűz támadt, s egy szobának műbecsű tárgyakból álló berendezése teljesen elégett, mert a nagy forrásgyújtás miatt a tűzoltók nem közelíthették meg a tüzet. A közelben levő termekbe, a hol óriási vagyonért műkinccsek vannak, szerencsére nem hatolt be a tűz. Elégett két darab bandériális zászló a XIV. századból, egy selyemre nyomtatott diploma VI. Károly császár idejéből és sok egyéb mű- és erőlétű tárgy. A műtárgyak fél millió koronára vannak biztosítva. Az égés által okozott kár lehet kétszáz ezer korona és pótolhatatlan tárgyak pusztultak el. A régiséggyűjtemény egészen leégett, csak *Simon* primás bronz mellszobra maradt épen. Üveges szekrények őrizték a legrégibb misemondó ruhák, selyem- és aranyhímzések gyűjteményét, a primási uradalomban évszázadokon felzárva került régiségeket. Egy másik szekrény a porcellán ipar műremekeit és a majolika-festés drága példányait tartalmazta. Mindebből sok elpusztult, mert vagy elégett alattuk a polcz, vagy levertek őket a vizszarak. Tökéletesen elhamvadtt egy hatalmas szekrény, régi egyházi ruhákkal, cerimóniális tárgyakkal. A szomszédos képtár ajtaja is elégett már, s ha a tűzoltók pár percczel később érkeznek, a képtár is lángba borul. A tűz oka, hogy a palota konyhájának kéménye gondatlanul a kűszob alatt volt építve.

Házasság. *Arany* Lászlónak, *Arany* János egyetlen fiának özvegye, *Szalay* Gizella urnő férjhez ment dr. *Voinovich* Géza íróhoz. *Voinovich* Géza az ifjabb írói nemzedék egyik legtehetségesebb tagja. Először a «*Budapesti Szemle*»-ben megjelent cikkeivel tűnt fel. Később kiadta és értékes bevezető értekezéssel látta el *Shakespeare* színműveit, majd báró *Eötvös* József műveinek kiadását rendezte sajtó alá. Eötvösösről írt tanulmányát az Akadémia jutalommal tüntette ki. A «*Vasárnapi Ujság*»-ba is több cikket írt s egy ideig ő látta el lapunkat színi bírálatokkal. Az esküvő július 26-ikán ment végbe a fehérmegyei Alsó-Alap községben. Tanuk voltak: *Gyulai* Pál főrendiházi tag és *Szalay* Péter államtitkár, a posta- és távirat elnök-igazgatója.

Gonda Béla miniszteri osztálytanácsos, a kereskedelemügyi miniszteriumban a II. (tengerészeti) szakosztály főnöke, miniszteri tanácsosává nevezett ki. A szakirodalomban is jónévi, érdemes, kiváló munkásságu tisztviselőt ért a kitüntetés.

Új egyetemi magántanár. A közoktatásügyi miniszter jóváhagyóan tudomásul vette, hogy a kolozsvári tudomány-egyetem matematikai és természet-tudományi kara *Pulagyi* Menyhért budapesti állami

főgimnáziumi tanárt, az ismert filozófiai író, a természettudományok bölcséleti ismeretanyagból egyetemi magántanárként kinevezte.

Az 1502-ben Budán készült zsebkönyv. A legnagyobb német lapok egyikében, a «*Frankfurter Zeitung*»-ban a minap dr. *Hommel* Adolf zürichi orvos közléte, hogy van egy 1502-ben készült órája, melyet a bevezető latin írás szerint *Magyar* Egyed készítette Budán és a mely *Verbóczy* István tulajdonában is volt. A közleményből kitűnik, hogy a zsebkönyv feltalálójának tartott nürnbergi *Henlein* Péter előtt is csináltak már zsebkönyvet. Dr. *Hommel* közlése dr. *Bassermann* müncheni történétiről is figyelmes lett. Épen Magyar Egyed órájára való hivatkozással nagyon kétségesnek tartja, hogy *Henlein* Péternek lehessen tulajdonítani az első zsebkönyv készítését. *Henlein* ugyanis 1540-ben halt meg, 1502-ben még nem volt mester, ekkor tehát Magyar Egyed (*Aegidius* Hungarus) nem lehetett a tanítványa. Maga dr. *Hommel* is újból felszólal. Ő meg arra mutat rá, hogy *Henlein* Péter 1480-ban született. Így tehát az 1502-ben órák készítő Magyar Egyednek nem lehetett mestere és előfutára, ezért nem is ő a zsebkönyv feltalálója. Az óra tokjának stílusa a tizenötödik századra vall. A Nemzeti Múzeum a tulajdonosnál már tudakozódott az óra után. A Magyar Országos Ipar-egyesület órási szakosztálya is lépéseket tesz az óra megszerzésére. A tulajdonostól elkérlik az óra fotográfiáját a szakosztály költségére. Egyben pedig megkeresik a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságát, tegyen lépéseket, hogy az óra tulajdonosa, megtekintés végett engedje át ereklyéjét rövid időre a múzeumnak, hol illetékes szakértők döntsék el az óra valódi származását. Ha a szakértők kétségkívül megállapítják, hogy az óra *Henlein* Péter találmányát megelőzte s valóban magyar készítmény, a szakosztály arra ajánlkozik, hogy gyűjtést indít első sorban a magyar órásköz közt, azután pedig a nagyközönség körében, hogy az óra a múzeum részére megszerzessék.

A pestis elterjedése Indiában. A folyó év elején Indiában újból kitört pestis oly iszonyúan pusztított, hogy az angol kormány a hetenkénti halálzási statisztikái kimutatásait többé már nem közli. Hogy mennyi áldozatot követelt ez a járvány, eléggé bizonyítják a következő hivatalos adatok: Pestisben elhalt 1901-ben 275,000, 1902-ben 580,000, 1903-ban 850,000, 1904-ben pedig 1,025,000 ember! Az 1905-ik év első négy hónapjában a járvány már 690,000 embert pusztított el. Az indiai angol kormány nagyon sokat tett ugyan a veszedelem csökkentésére, de fátorgozásának az ottani nép babonáságát s minden egészségügyi intézkedésnek ellenszempontját nem elegendőnek tartja, hogy az óra a múzeum részére megszerzessék.

Berlin szegényei. Aligha a világvárosok élén nem áll Berlin, a hatalmas német birodalom metropolisza abban a tekintetben, hogy falai közt él a legtöbb szegény ember. Egy kimutatás szerint ugyanis ezidőszámtól 33,720 alacsonyra szorult ember van Berlinben, vagyis a két milliárd lakos

ságból minden hatvanadik. Körülbelül 11,000 elhagyott gyermekről gondoskodik a német főváros, a kikre havonként átlag 82 ezer márkát költ.

A legújabb gépek segítségével egy darab borból 34 perc alatt elkészül egy pár csizma, mely ez idő alatt 63 ember kezén és 15 gépen megy keresztül.

Japánban a múlt év folyamán 346,590 házasságot kötöttek. A menyasszonyok közül egy sem volt még 22 éves.

Uj-Zeelandból Angliába naponként átlag 15 ezer darab fagyaszottított ruhát szállítanak. A hús külön e célra berendezett gőzhajókon kitűnő állapotban érkezik a londoni piacra. Ujabbban Angliát sájtjal Kanada látja el. Az utolsó sajt-küldeményt 32 vasuti kocsin szállították Portsmouthból Londonba.

A háború kitörése óta Japánból havonként átlag 1,200,000 koronába kerülő tengeralatti sürgöny érkezett Angliába.

Hatásban a Stella-víz felmulhatatlannak azért nevezhető, mert e szer a megöszült haj eredeti színt megfestés útján adja vissza, de vegyi összetételénél fogva annak eredeti színt adja vissza.

HALÁLOZÁSOK.

SZEMERE ATTILÁ július 24-ikén a politikusok, írók, művészek, jóbarátok nagy részvételével temették el. Özvegyéhez nagyon sok részvételnyilatkozat érkezett. Az új párt, mely egyik tevékeny tagját veszítette el, testületileg vett részt a temetésen báró *Bánffy* Dezso vezetésével. A koporsóra a koszorúk özöne érkezett. Miskolc városából, melynek egyik kerületét az elhunyt elölött képviselte, *Lichtenstein* József és *Görgei* László jött el. A koporsó jobb oldalán foglalt helyet a mély gyászba borult özvegy s a gyászoló rokonság. Szabó Aladár református lelkész tartott gyászbeszédet, s utána *Hock* János országgyűlési képviselő az új-párt nevében búcsuztatta el a halottat.

RÓGÓ FERENCZ, a bihari kerület elhunyt függetlenségi párti képviselője végredeleletemben meghagyta, hogy holttestét elélessék. Családja teljesítette a kívánságát és a július 22-ikén Biharon történt gyászszertartás után a koporsót a németországi Gothába szállították, a hol halotthamvasztó kemence van, s a hol július 25-ikén el is hamvasztották. A hamvakat Gothából haza hozták.

DR. ROBOZ ZOLTÁN, Somogy megye főlevéltárnoka meghalt Kaposváron, 45 éves korában. Fia volt *Roboz* István kir. tanácsosnak, a «*Somogy*» jubileumszerkesztőjének. *Roboz* Zoltán már fiatal korában a mezőgazdaság terén érvényesítette ismeretét és tanulmányait; mint filoxera-irtó munkás érdemei voltak a somogyi képviselői feljuttatása körül. Majd megválasztották Somogy vármegye főlevéltárnosává. Özvegye *Szalay* Elza, *Szalay* Károly volt országgyűlési képviselő s a magyar költészetben jeles nevet kivívott *Kisfaludy* Atala leánya.

VÁCI VIZHORDÓ A DUNA SZÉLÉN.

Pillanatnyi fényképek.

ALKONY A DUNA PARTJÁN.

A LEGÉNYSÉG PARTSZÁLLÁSA A KONSTANZAI KIKÖTŐBEN.

A «POTEMKIN» MEGADÁSA A ROMÁN HATÓSÁGOKNAK.

Dr. MÜLLER HENRIK, az osztrák-magyar monarchiában maczedóniai polgári biztosa, meghalt Szabolcsban 52 éves korában. Képzett diplomata volt, akit az osztrák-magyar külügyminiszter a Maczedóniában tervezett reformok ellenőrzésére küldött le.

Elhunytak még a közelebbi napokban: KLIMKÓ ISTVÁN kuriai bíró, ki érdemes bírói működés után vonult nyugalmába s a király «várpalánkai» előnével magyar nemességet adott neki, és épen e kitüntetés vétele után néhány órával elhunyt Rákóc-Szentmihályon. — Id. SIMONKAI ANDRÁS, budai prépost, szentszéki ülnök, sóvári plebános, arany-miséis pap, 80-ik évében Sóváron. — RÉTI MÁRTON kegyes-tanítórendi pap, a kolozsvári kath. liceum elemi népiskolájának igazgatója, 63-ik évében Kolozsvárt. — DRÁZSITY L. SZERVÉZS szeb-szentkeresztúri gör. kel. plebános, espereshelyettes és temesvári szentszéki ülnök, ki a délvideken szerb és magyar körökben egyaránt nagybecsült lelképásztor volt, Temesvárt. — AKOSFALVI SZILÁGYI ALBERT, Dés város polgármestere, 64 éves korában Désén. — JILLY ALAJOS, Pécs város nyug. tanácsosa, ügyvéd, ki Amerikába ment ki, 59 éves korában Tuxedo-Parkban (St.-Louis-County), honnan özvegye, Nagy Etelka adott ki gyászjelentést a nagyszámú család és rokonság nevében. — Dr. NEMES SÁNDOR, ügyvéd, az «Ujvidéki Hírlap» szerkesztője és függetlenségi párt elnöke, egy bécsi szanatóriumban, a honnan Ujvidékre szállították és ott nagy részvét közt temették el. — CSASZKÓ FERENCZ 48-as hadnagy, a honvéd menedékház tagja, 74 éves korában a honvéd-helyőrségi kórházban. — ZSARNAY LAJOS ügyvéd, Zemplén vármegye bizottsági tagja, Zsarnay Győző rendőrtanácsos fiúve, Budafokon 51-ik évében Budapesten. — PAPP ELEK nyug. albiró, 58 éves korában Marosvásárhelyen. — POPOVICS GYÖRGY biharmegyei főorvos, 56 éves korában Nagyváradon. — SZOBONYI KÁLMÁN gyógyszerész, 54 éves korában Szolnokon, és Szegedben temették el. — IJ. RICHTER JÓZSEF, honvédelmi miniszteri irodást, 36 éves korában Budapesten, s Székesfehérváron temették el. — Dr. MAROSY KÁLMÁN, Marosvásárhely városi tisztviselő főorvosa, a marosvásárhelyi állami kórház nyug. igazgató főorvosa, 59-dik évében Marosvásárhelyen. — Dr. RÁCZ JÓZSEF orvos, 62 éves korában Miskolcon. — KÁRÁSZ GÉZA, egykor dűsgazdag csongrádmezei birtokos, életének 68-ik évében, a svájci Luzernben. — PILDNER FERENCZ tekintélyes ügyvéd, Pildner Ferencz országgyűlési képviselő testvérbátyja, 61 éves korában Kórházon. — GRABLER SÁNDOR kesztelyi gazdasági igazgató tanár. — BEKZÉDI JÓZSEF aradi pénzügyigazgatósági titkár, 48 éves korában Aradon. — SZELÉSZÁN GRÓNY, a honvédenháza öreg lakója, a ki a szabadságharcot a harmadik zászlóaljban küzdötte végig, 75 éves korában Budapesten.

Öz. STÖGER BELÁNY, szül. magyarországi Hegedűs Zsuzsánna, képezélt tanár özvegye, 75 éves korában Sepsiszentgyörgyön és nagy rokonság gyászolja, közte Hegedűs Sándor volt kereskedelmi miniszter. — Ócsai és enesei TOROS LUDOVIKÁ alapítványi hölgy 68 éves korában Budapesten. Az elhunytban Torkos László nyug. belügyminiszteri tanácsos testvérét gyászolja. — KILIÁN FERENCZ, szül. győri Gschwindt Emilia, a volt udvari és egyetemi könyvkereskedő neje, 56 éves, Budapesten. — Öz. RÁCZKEVI EÖRVÖS JÓZSEFNÉ szül. Hoffmann Erzsébet 75-ik évében Dunaföldváron. — Öz. KERNTNER GUSZTÁVNA, szül. Brunner Antónia, 57 éves korában Budapesten. Dr. Kerntner Kálmán miniszteri titkár és dr. Kerntner Jenő orvos édesanyjukat gyászolják az elhunytban.

Szerkesztői üzenetek

K. E. Az utóbbi évtizedekben Európa művelt államaiban feltűnő mértékűt öltött a lakosságna a nagyobb városokba való beszárvásga a vidékről. E tekintetben Budapest és Berlin állnak első helyen. Fővárosunkban azonban nemcsak a lakosok száma növekedett meg, mint ismeretes, rendkívüli módon, hanem a nemzetiségi számarányokban is ép oly örvendetes, mint gyökeres változás állott be. Mig ugyanis félszázaddal ezelőtt 62 ezer német és csak 40 ezer magyar élt fővárosunkban, ma a német anyanyelvűek száma 98 ezer, tehát csak felénnyel több, — a magyaroké pedig 560 ezer, tehát tizennégyszer annyit, mint ötven évvel ezelőtt volt.

Vadász. Nem szabad már Afrikában sem derűborúra vadászni. Minthogy újabb időben a tökéletes fegyverekkel való kíméletlen vadászat miatt egyes erdekek, vagy hasznos állatfaj pusztulása nyilvánvaló lett, az Afrikában birtokos hatalmak nemzetközi vadászati törvényeket alkottak, a melyek már életbe is léptek. A ragadozók pl. oroszlan, leopard, stb. pusztítása továbbra is mindenkor szabad, de a zsiráf, elefánt, gorilla, strucc, és sok más állat a törvény oltalma alatt állnak. A melyek ezen állatok közül egyáltalán vadászhatók, azokra tilalmi időszak van megállapítva. Vadászjegy okvetlen szükséges.

M. B. A szarvas-ágancs számáról nem lehet az illető állat életkorát megállapítani. Mert igaz ugyan, hogy a legtöbb szarvas-féle évről-évre egyfel több ágat fejleszt agancsán, de csak bizonyos, ideig. Egy idő múlva már az ágak nem szaporodnak, sőt fogynak, úgy hogy pl. egy tíz éves állatnak több ágú agancsa lehet, mint ugyanannak tizenöt éves korában. Az agancsok fejlődésére az életkoron kívül a kedvező, vagy kedvezőtlen táplálkozás és az egészségi állapot van nagy befolyással.

Arad. B. K. Mindenki, a kinek nincs valami ragályos betegsége, vagy nem elmebeteg, fölvesznek a budapesti István-úti szanatóriumba s ott azzal az orrossal gyógykezelhető vagy operálható magat, a kivel akarja, de az intézet szakképzett orvosa is elvégzik, ha a beteg úgy kívánja, a gyógykezelést. A vizsgyintézetben külön férfi- és női osztály van, berendezés mindazokkal a kellékekkel és eszközökkel, melyeket a modern vizsgygyógyászat alkalmazni szokott, úgy hogy bármily vizsgygyógyász alkalmazzon magat, a kinek különösen a vizsgygyógyászatot alkalmaztatja, a melyek a világ legjobb és nemű vizsgyintézetéinél elcsúsztatnak bizonyultak. Az árák mérsékelték; részleteket az intézet prospektusából lehet megtudni, melyet kívánatra bárkinek megküld az igazgatóság.

K. J. A kozákok orosz eredetűek ugyan, de igen erős turáni keverékkel; nevezetesen idők folytán sok tatár és finn-féle törzs olvadt közéjük. Ezért is különböznek hőrmérsékletük annyira az ó-oroszokétól. Érdekes, hogy a kirgizsek szomszédságában élő kozákok közül sokan olvasztik nemzetiségüket és a kirgiz nyelvet használják. Vannak különben nem orosz kozákok is. Ezeket a mongol-kalmuk törzsből szedik össze s ezek most legmegbizhatóbb eszközei az önkényuralomnak.

Egy tudós barátomnak, stb. Mást ezekre sem mondhatunk, mint eddigi műveire; akad bennük egy-egy jobb sor, egy-egy érdekesebb gondolat, de nincs bennük lendület, merer és színtelen a nyelv és fogya-tekos a verselés. Értelmes ember munkái, de a költői egyéniséget nem árulnak el s az irodalmi színvonalról messze elmaradnak.

Sir az eső. Többé-kevésbé ismeretes népdal motívumokból van összeállítva eredetiség nélkül; majd ha meg tudja írni azt, a mit igazán lát és érez, s ezt szépen írja meg, — akkor több sikere lesz. Fájó emlék. Tavaszok. Némi kis hangulatot érezni ki máskülönbön kezdetleges verseiből. Bizonyos teh-

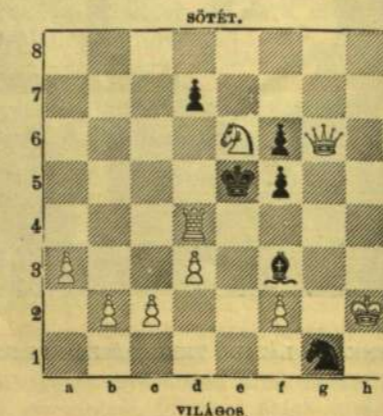
nikai ügyesség is van bennük, a mely azonban még távol áll attól, hogy művészet legyen.

Mariska sirjánál. A hosszadalmas vers nem mond semmi újat, a mit érdekes lett volna elmondani s oly dőcsögös a verselés, hogy alig bírja az ember olvasni.

SAKKJÁTÉK.

2443. számú feladvány. Hofmann A.-tól.

(Külön díjat nyert feladvány.)

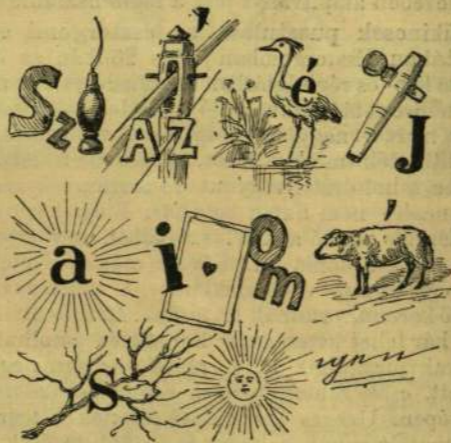
Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2429. sz. feladvány megfejtése Pauly W.-tól.

Table with chess solutions for problem 2429, listing moves for White and Black.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csongorban: Németh Péter. — Bakonyoszentlászlón: Szabó János. — Fákertén: Kintzár R. — Kecskeméten: Balogh D. — Veszprémben: Friedreich Endre (a 2428 sz. l.) — A pesti sakk-sör.

KÉPTALÁNY.

A 27-dik számban megjelent képtalány megfejtése: Ismeretlen a jövedős.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Advertisement for 'FEJFÁJÁS ELLEN ANTIDOL' medicine, featuring a face illustration and text describing its effectiveness for headaches.

Advertisement for 'Ha őszül a haja' hair care product, mentioning 'STELLA-HAJVIZET' and 'ZOLTÁN BELA' pharmacy.

Most jelent meg! Most jelent meg! Dr. MECZNER SÁNDOR

A műkedvelő fényképezés kézikönyve

számos ábrával, négy műmelléklettel, 237 oldal tartalommal. 3 kor. 20 fillér beklűdése ellenében bérmentve küldi meg bármely hazai könyvkereskedés vagy a kiadó:

Trócsányi Bertalan könyvkereskedése Sárospatak.

Advertisement for 'CRÈME DE MARGUERITET' skin cream, featuring a portrait of a woman and text describing its benefits.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A SZELLEMI TEHETSÉGEK EREDETE

IRTA SZÁITNYAI ELEK.

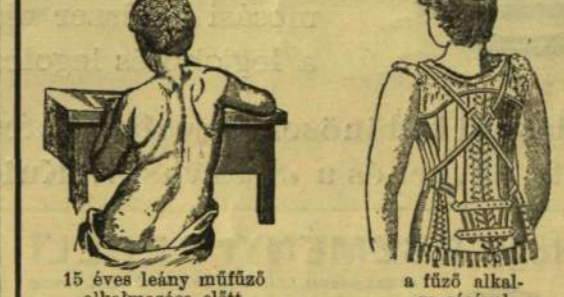
Ára fűzve 1 korona.

«E tanulmány az eddigi tudós vizsgálódások figyelembe vételével, de teljesen önálló feltételek alapján magyarázza a talentum eredetét. Nevelők és szülők nagy érdeklődéssel fogják olvasni a világos, élvezetesen megírt és rendkívül tanulságos értekezést.»

ANYÁK!

Övjátok gyermekeiket a hátergőz elgőrbőlésőtől!

Hátergőz elgőrbőlésében szenvedő

Keleti J. testgyógyászati műintézete készíti jótállás és a legolcsóbb gyári árak mellett:

Műfűzőket, Egyenestartók, Mellfűzőket, Járó- és támgépeket, Műlábakat és műkezeket

KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent:

Idegen költők műfordításai.

GOETHE. HERMAN ES DOROTTYA. Fordította Lehr Albert.

Tennyson Alfred Király Idylljei. Angolból ford. és bevezette Szász Károly.

Burns Robert Költeményei. Fordította Lévy József.

Svéd költők ből. Fordította György Vilmos.

Megrendelhetők: LAMPÉL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) részvénytársaságnál Budapesten, VI. ker., Andrássy-út 21. szám.

Menetrendmódosítás a magyar királyi államvasutak több vonalán.

F. évi augusztus hó 1-vel a magyar királyi államvasutak vonalán az alábbi menetrend-módosítások lépnek életbe:

A Budapest—galánta—szolnoki vonalon a Budapestről este 6 óra 45 perczor induló gyorsvonat Nagy-Máros—Viegrádon utasok leszállása céljából is megállítatik.

A Budapest—szegedi vonalrészén a Budapestről reggel 6 óra 35 perczor Ceglédre induló személyvonat egész Szegedig fog közlekedni, hová d. e. 11 óra 56 perczor érkezik. Az ellenirányban a Szegedről d. u. 5 óra 15 perczor Kecskemétre induló személyvonat forgalma a kecskeméti—budapesti vonalrészre is kiterjesztetik. Ez utóbbi vonat Budapestre éjjel 10 óra 40 perczor fog érkezni.

A Budapest—lajosmizse—kecskeméti és kinyir—kerekegyházi vonalon a Budapestről jelenleg reggel 7 óra 5 perczor induló vegyes-vonat, ezen indulási idő változatlan fenntartása mellett Kecskemétre már d. u. 1 óra 4 perczor fog érkezni. Az ellenirányban a Kecskemétről jelenleg d. u. 4 óra 27 perczor Budapest felé induló vegyes-vonat csatlakozólag a Szeged felől érkező gyorsvonathoz csak d. u. 4 óra 50 perczor indítottatik, Budapestre azonban a vonat, mint jelenleg, éjjel 11 óra 10 perczor érkezik.

A Kecskemétről jelenleg d. u. 12 óra 12 perczor Kerekegyháza felé induló vonat Kecskemétről már d. e. 11 óra 28 perczor indítottatik és Kerekegyháza d. u. 12 óra 40 perczor fog érkezni. Az ellenirányban a délutáni vonat Kerekegyháza felé már 2 óra 14 perczor indul és Kecskemétre d. u. 3 óra 27 perczor érkezik, hol csatlakozást talál a személyvonathoz Szeged felé.

A cegléd—szolnoki vonalon a Ceglédre reggel d. e. 9 óra 19 perczor induló személyvonat csatlakozással Budapest felé, már d. e. 8 óra 55 perczor indítottatik és Szolnokra d. e. 9 óra 51 perczor fog érkezni.

A kiskunfélegyháza—csongrádi vonalon a Kiskunfélegyházáról jelenleg d. u. 12 óra 54 perczor induló vonat csatlakozólag a Budapest felől érkező gyors- és u. személyvonathoz már d. e. 11 óra 55 perczor indítottatik és Csongrádra d. u. 12 óra 55 perczor érkezik.

Az ellenirányban a délutáni vonat Csongrádról 3 óra 10 perczor helyett már 1 óra 40 perczor indul és Kiskunfélegyháza d. u. 2 óra 40 perczor érkezik, hol csatlakozást talál a személyvonathoz Budapest felé.

A kiskunfélegyháza—kiskunmajsa vonalon az esti vegyes-vonat Kiskunmajsáról 20 perczor korábban indítottatik Kiskunfélegyházára ugyanannyival korábban érkezik és ott csatlakozást talál a Budapestre éjjel 10 óra 40 perczor érkező új vonathoz.

A Budapest—ruttkai vonalon a Budapestről reggel 7 óra 10 perczor induló gyorsvonat Aszód állomáson rendszeresen megállítatik, miáltal ott csatlakozást nyer Balassa-Gyarmat felé.

A Budapest—belgrádi vonalon Budapest és Kiskörös között mindkét irányban egy-egy új helyi személyvonat helyeztetik forgalomba. E vonatok Kiskörösről reggel 4 óra 12 perczor indul és Budapestre reggel 7 óra 10 perczor érkezik. Az ellenirányban az új vonat Budapestről este 6 óra 35 perczor indul és Kisköröre este 9 óra 31 perczor érkezik.

A székelykocsárd—marostújvári vonalon egy-egy új esti vegyesvonat helyeztetik forgalomba, mely Székelykocsárdra este 7 óra 7 perczor érkezik, illetve Székelykocsárdról este 9 óra 15 perczor indul.

E vonatok Székelykocsárdon csatlakoznak Budapest, illetve Marosvásárhely felől és felé. Az india—vinkovceji vonalon a Vinkovcéről reggel 5 óra 59 perczor India felé induló személyvonat Bácsarak 29. sz. órh. feltételes megállóján feltételesen megállítatik.

A somogyzombb—barcsi vonalon az esti vegyesvonat Barcsról már d. u. 5 órakor indítottatik, miáltal közvetlen csatlakozást nyer Budapest, Fiume és Balaton-Szt. György felől. — Barcsra e vonat este 7 óra 20 perczor érkezik.

E módosításokra nézve a közelebbi adatok a kifüggesztett hirdeményekről vehetők ki. Budapest, 1905. évi július hó 15-én.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága. A részves vasutak nevében is.

Advertisement for 'KWIZDA-féle Restitutions-fluid' medicine, featuring an illustration of a horse and rider and text describing its benefits for various ailments.

Advertisement for 'Salvator Lithion-forrás' medicine, featuring a bottle illustration and text describing its effectiveness for various ailments.

Advertisement for 'Hogy karcsuvá lehessünk' (How to become slender) medicine, featuring a bottle illustration and text describing its benefits for weight loss.

Advertisement for 'SUNLIGHT SZAPPAN' (Sunlight Soap), featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for laundry and skin care.

Advertisement for 'PARÁDI ARSEN' (Paradise Arsenic) medicine, featuring text describing its benefits for various ailments and its availability in pharmacies.

Advertisement for 'GERÓ ADOLF' (Geró Adolf) orthopedic shoes, featuring an illustration of a shoe and text describing its benefits for foot health.

Mig eddig a régi bűrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustánéz), a sápkór, a női arézet elektelenitá pattanások s a női nemű szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, addig újabban

Specialista anatom. mód szerint kidolgozott gyermekcipőkben.

Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kívánatra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI Király utca 98b szolgál.

Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN. Kapható minden gyógyszertárban és megbízható kiskereskedésben.

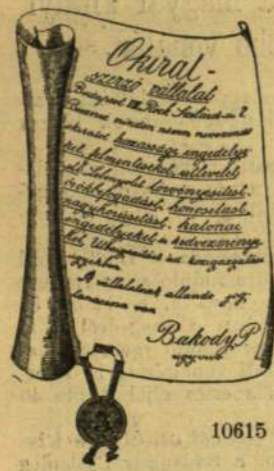
cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.

cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.

cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.

cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.

cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.

11148

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tisztá és ment káros alkatrészekről.
Jótállás: 25,000 koronát fizet a Schicht György cég Aussigban bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a «Schicht» névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot. A ruhát kiméli és megóvjá.

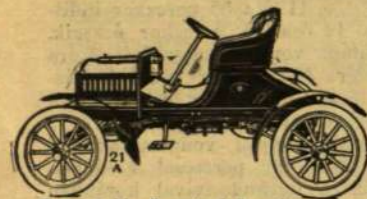
Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb. Hófehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «Szarvas» v. «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Férfiöltönyt divatos szabással, gyapjuszővel készült mérték után finom kivitelben 25 koronáért
LICHTMANN SÁNDOR szabómester. 11090b Budapest, Rottenbiller-u. 4B. Vidékre minták bérletve.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

OLDSMOBILES

a lehető legjobb a hasonló áru automobilon között.

8 lóerős utazó kocsik.

A 8 lóerős utazó kocsik nagy erővel és gyorsasággal halad hegyen, völgyön és homokos utakon. Kormánykerék, külön ülések, az összes géprészek könnyen hozzáférhetők. Erős, tartós és olcsó. 8 lóerős könnyű kocsik, 8 lóerős utazó kocsik, 10 lóerős családi kocsik, 20 lóerős 2 cillinderes családi utazó kocsik, 10 és 16 lóerős csomagszállító kocsik, 11 személyes omnibusz.

Mielőtt automobilt vásárolna, kérjen tőlünk katalógust.

OLDS MOTOR WORKS

Detroit, Michigan. 11054b

Schreher Gusztáv és Társai

Budapest IV., Eskü-ut 6. (15-13.)

Garage: VI., Gyár-u. 31. (21-69.)

Hogy ESZMÉNYI KEBELT

elérhessen, használja ön a **Pilules orientales**-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelét fejlesztik, erősítik és izmát helyreállítják, a dereknak pedig állandóan kezes embonpoint adnak, a nélkül, hogy a derekat megnagyoblitánák.

A PILULES ORIENTALES az egészséget mindenkor előmozdítják és legérzékenyebb véreket mellett is bevehetők. Fiala lányok által is úgy, mint hölgyek által, a láb- nek kelte a szilárdaságot elvesztette vagy azt soha sem bírta. Körülbelül kéthavi könyvű kezelést. Egy doboz ára utasítással K. 6.45. Bérmentve utasítással K. 6.75.

J. Raté, Pharmaciai, 5, Passage Verdau, Paris. Ausztria-Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10946

A világ legnagyobb természeti csodája a Dobsinai jégbarlang.

Villamos világítás mellett megtekinthető október 1-ig. Prospektust díjlanul küld az igazgatóság.

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG.

Istenem, — így sóhajtja ezer ezer ember, — mit adnék, ha elháríthatnám az emésztési zavaroktól mezei mélybe. Lám, nem is kell annyit áldozni. Tegyen minden hölgy és férfi csak egy kísérletet **Mandor** soványító és vértisztító porral, biztos az eredmény; ezt tekintélyes orvosi és vegyszertudományokkal kimutathatom. — Ne mihaszna szedi el, arról meggyőző: ha hosszú ujjú, a Mandor por, ha be nem vették, a pénz dupláján visszajárok. Össze 3 kor. 80 fill. Mandor doboza, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Utasítással a pénz be küldésével; portomonesen diszkrétan küldi **Mme Mandl Ida, Budapest, Károly-kört 2/V. sz.** Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. sz. 11098

Kocsi-gyártás.

11186

Budapesti kovács- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló

Kocsi Árucsernok-Szövetkezet, Budapest, VII., Kerepesi-út 72. Ajánl mindennemű hintókocsit.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszert gyengélkedők, vörösségnyek és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10882

Kitűnő íz. Több mint 3500 orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.** Vásárolható a gyógyszerárakban álliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Amatőr-fényképezők figyelmébe!

11191

Fokozható művészi hatás tekintetéből korszakos jelentőségűek a

Mayering Károly által föltalált

optalochromat-folyadéklencsék

A 14 államban szab., nagyjelentőségű magyar találmány fényérősségben fölülmulja az eddig használt, tömör üveglencsét. Rendkívül olcsó objektívjeinek használhatóságát és tartósságát teljes egészéggel feltehetően vállalunk. — Képes magyaros árjegyzéket bérmentve küld:

MAYERING ÉS TÁRSAI optikai folyadéklencsék- és műszergyára Budapest, VII., Kerepesi-ut 30.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros 10669

Os. és kir. jensége József főherceg udv. szállítója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek

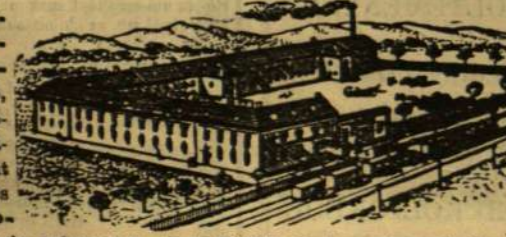

DAVID KÁROLY ÉS FIA

Telefon szám 41-48.

doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651

Gyárt: Papírtányért, bonbonliert és jardinet-dobozokat. Sajtolt kerek dobozokat, légmentesen elzárható, összehajtható dobozokat polylak kötőanyagot, stb. és magolásra. Híntődobozok, valamint húzott lemez-oszlopok készítés szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filleres tea csomagolásához. Szekrénycsipke és köpökládapapír legújabb szín és kivágásban.

Állandó kiállítás a fenti cikkekben a városi iparcarnokban megtekinthető.

32.SZ.1905.(52.ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, AUGUSZTUS 6.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5. Külföldi előfizetőkhöz a postailag meghatározott vitellől is eszotolandó.

AZ OLVASÓKHOZ.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» és társaljai szerkesztéséről a mai nappal visszalépek. Nehéz szívvel válok meg attól a munkakörtől, a melyben dolgozni életem fő feladata volt, de kényseritve érzem magamat erre előhaladt korom és egészségi állapotom miatt, mely sürgetőleg követeli, hogy a ma oly lázas munkát kívánó szerkesztést ifjabb erőnek engedjem át.

Negyvenkét év óta dolgozom e lapnál s elődömnök, a «Vasárnapi Ujság» első szerkesztőjének, Pákh Albertnek 1867 február 10-én történt halála, tehát több mint harmincznyolcz év óta végeztem megszokott munkát a szerkesztés sok munkát és gondot kívánó teendőit.

Oly időben vettem át a szerkesztést, midőn nemzetünk hatalmas fejlődés kezdetén állott, s e fejlődés előmozdításában része volt a «Vasárnapi Ujság»-nak is. Felhasználva azt a népszerűséget, melyet a lapnak Pákh Albert kiváló szerkesztői érzéke, izlése és tapintata szerzett, arra törekedtem, hogy e lap ne csak megmaradjon azon a színvonalon, melyre elődöm alatt jutott, hanem folyton emelkedjék, s lépést tartson a nemzet általános haladásával. Törekvésem, úgy hiszem, nem is maradt eredmény nélkül: a «Vasárnapi Ujság» az azóta lefolyt évtizedek alatt hazafias irányával, nemzeti szellemével, megbízhatóságával, mint a magyar közönség kedvelt családi lapja, mindig biztosította magának az olvasóközönség szeretetét. Jeles munkatársak egész serege működött közre e lap felvirágoztatásán; e munkatársak között ott van az utolsó félszázadnak úgyszólván minden nevezetesebb írója, köztük irodalmunk legnagyobb alakjai, elhunyt és ma is élő kitűnősegei a régebbi nemzedékeknek, számos kiváló tehetsége a mainak. Az írókhoz csatlakozott a művészek nagy száma, a kik a lap illusztrációinak gazdagításához és szépségéhez műveikkel hozzájárultak.

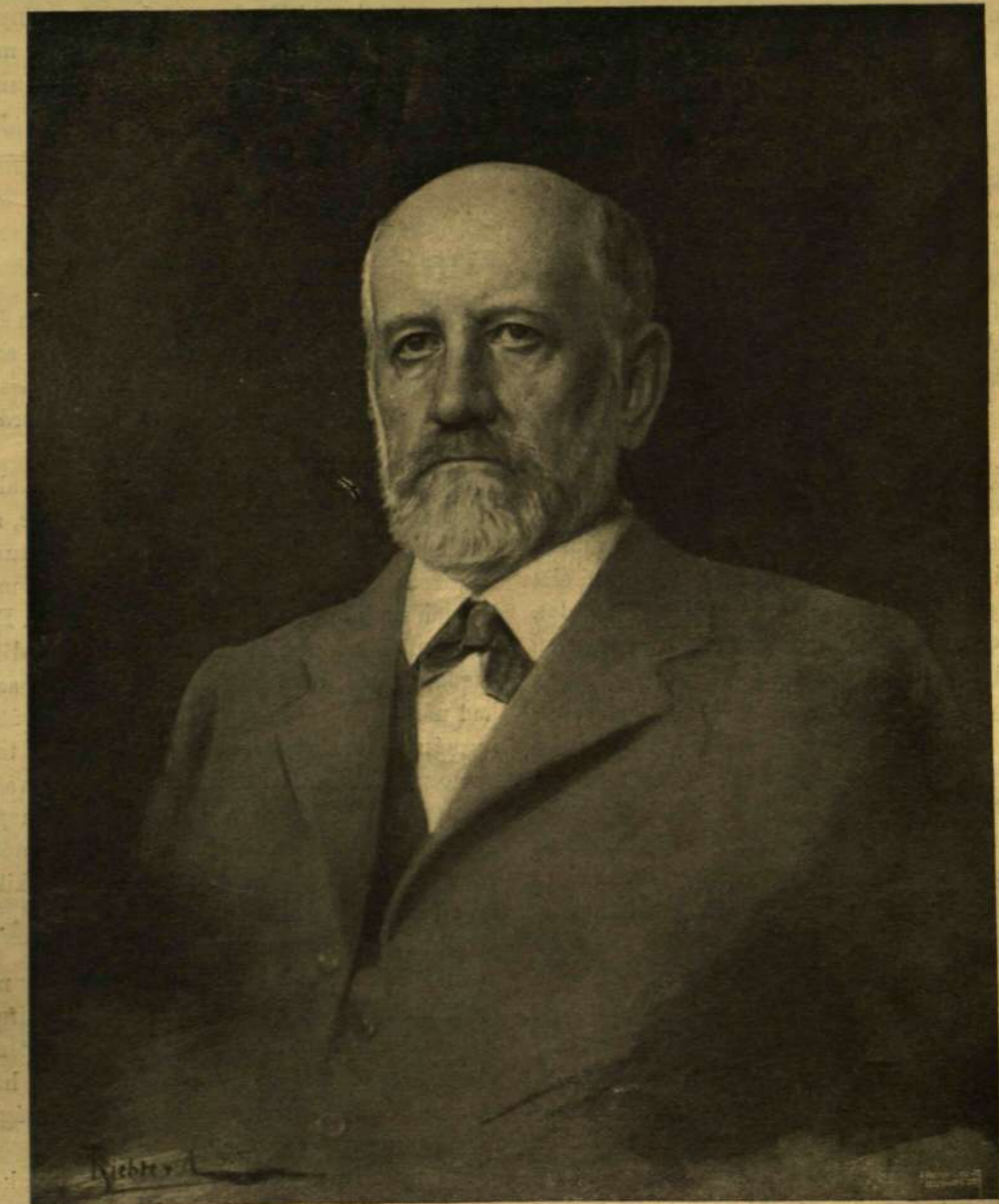
Kettős célt kellett megvalósítani a «Vasárnapi Ujság»-nak: gondosan megválogatott, irodalmi olvasmányt nyújtani a közönségnek, izlését művészi képek bemutatásával fejleszteni; másik fő célja volt, hogy hű tükrö legyen a magyar közéletnek, tájékoztatást nyújtson a külföld közérdekű eseményeiről, szellemi és társadalmi mozgalmairól, s a közhasznú ismeretek terjesztésével hozzájáruljon a műveltség előbbre viteléséhez. S a közönség fokozódó részvétele arról

tanuskodott, hogy e célokat sikerült megközelíteni. A «Vasárnapi Ujság» tartalma az évek során folyton bővült, képei számban és a kivitel csínjában egyre gyarapodtak. A lap emelésére tett fáradozásaimat készséggel támogatta a kiadó-tulajdonos Franklin-Társulat is. A szerény kezdetből így lett idővel az a nagy és virágzó vállalat, a mely ma hétről-hétre szívesen látott vendége a mivelt magyar társadalomnak.

Az elért siker első sorban a munkatársak buzgalmanak, de sok részben a mivelt közön-

ség szellemi támogatásának is köszönhető. Nekem a búcsuzás pillanatában megnyugtatót szerez az a tudat, hogy egy emberöltőt meghaladó időn át mindig lelkiismeretes kötelességtudással igyekeztem a lapot vezetni, hogy életem minden gondját és fáradságát a magamra vállalt feladat betöltésének szenteltem s a nemzeti fejlődés és jelentékeny korszakában szolgálhattam a magyar irodalom és közművelődés ügyét. E nagy ügy szolgálata töltötte be egész életemet.

Midőn most a szerkesztéstől megválok, lel-

NAGY MIKLÓS.

Richter Aurél rajza